

SVENSK SAMEPOLITIK - “LIKNNAR EN KONSTRUKTION FRÅN STALINTIDEN”

En kvalitativ intervjustudie med politiker från fem partier i Sametinget om deras uppfattningar och mål gällande ett samiskt självbestämmande.

ISABELLA MACRI
TESS WAGÉN

Kurs: Statsvetenskap 61-90, SKA204
Högskolepoäng: 15 hp
Program: Statsvetarprogrammet
Handledare: Jörgen Ödalen
Examinator: Joakim Johansson
Datum för examinationsseminariet: 2020-06-03

ABSTRACT

The history of the Sami people is characterized by colonisation, racism and marginalization. The Swedish state recognized the Sami as indigenous people in 1977 and adopted the Indigenous Declaration in 2007, which aim to protect indigenous people and their rights. However, Sweden has not ratified the ILO Convention no. 169 on indigenous people and tribal people in autonomous countries, because the Swedish state do not meet the minimum requirements for indigenous people's land rights. The territory of the sami people has been exploited for a long time by the state, which has benefited from the rich natural resources in the area. According to the Indigenous declaration, the Sami have the right to self-determination beeing a recognized indigenous people. Even though the Swedish state has adopted the declaration they do no live up to it. This has led to critisim agains Sweden from the United nations and other organisations and the subject has been debated. The Sami Parliament is a people-elected parliament and a public authority that primarily work with matters relating to Sami culture. The Sami parlament is criticizing the Swedish state due to the lack of proper right to decide, even though they to have the right to self-determination as an indigenous people.

In the study we have conducted qualitative interviews with six politicians from the Sami Parliament. The purpose of the study is to gain a deeper understanding of the perceptions and goals of Sami self-determination in the various parties in the Sami Parliament. The study is based on semistructured interviews with six politicians from five different parties. Using previous scientific research and theories, we have analysed the results to get a theoretical understanding in the matter and to chart eventual connections.

The result of the study shows that the politicians from the various parties has similiar perceptions and goals within Sami self-determination. They believe their self-determination is limited and highlights the same components that is important within self-determination such as natural resources, sami culture and the authority of the Sami Parliament. They also point out that an expansion of the Sami Parliament and more resources are needed. The result also shows that the politicians believe that the power of the Swedish state is too strong and therefore want increased impact on the issues that affect them. The conclusion of the study shows that there are several connections to the theories, especially to the postcolonial.

Keywords: Sami, Indigenous people, Self-determination, Sami Parliament, Liberalism, Postcolonialism, Non-domination.

SAMMANFATTNING

Samers historia är präglad av kolonisation, rasism och marginalisering. Sverige erkände samer som ett urfolk år 1977 och antog urfolksdeklarationen år 2007 som finns till för att skydda urfolk och deras rättigheter. Däremot har Sverige inte ratificerat ILO konventionen nr. 169 om ursprungsfolk och stamfolk i självstyrande länder. Detta på grund av att staten inte uppfyller minimikraven på urfolks markrättigheter. Samernas mark har blivit exploaterad under en lång tid där staten har gynnats av de rika naturresurser som finns i området. Samer som är ett erkänt urfolk har enligt urfolksdeklarationen rätt till självbestämmande. Trots att Sverige har antagit deklarationen uppfylls inte detta. Detta har resulterat i en kritik mot Sverige från bland annat FN och en debatt har förts om ämnet. Sametinget är ett folkvalt parlament och en myndighet som främst ska arbeta med frågor som rör samisk kultur och enligt de själva saknar de beslutanderätt. Detta har kritiserats av politiker i Sametinget då de som urfolk har rätt till självbestämmande.

I studien genomförs kvalitativa intervjuer med sex politiker från Sametinget. Studiens syfte är att få en djupare förståelse om vilka uppfattningar och mål det finns om ett samiskt självbestämmande i de olika partierna i Sametinget. Studien bygger på semistrukturerade intervjuer som genomförts med sex politiker från fem olika partier. Med avstamp i bestämda teorier och tidigare forskning analyseras respondenternas svar för att få en teoretisk förståelse i ämnet och kartlägga eventuella kopplingar.

Studiens resultat påvisar att politikerna från de olika partiernas delar liknande uppfattningar och mål inom samiskt självbestämmande. De anser att självbestämmandet är för litet och belyser samma viktiga komponenter inom självbestämmande såsom: naturresurser, kultur och Sametinget. De påpekar även att ett utökande av Sametinget och mer resurser behövs. Resultatet visar även på att politikerna anser att statens makt är för stor och de vill ha ökad rådgivning över frågor som berör dem. Studiens slutsats visar att det finns flera kopplingar till teorierna, framförallt till den postkoloniala.

Nyckelord: Icke-dominans, Liberalism, Postkolonialism, Samer, Sametinget, Självbestämmande, Urfolk

FÖRORD

Denna uppsats har till en lika stor del skrivits av Isabella Macri och Tess Wagén och vi tar ett gemensamt ansvar för uppsatsens innehåll.

Vi vill framföra ett stort tack till alla respondenter som deltagit i vår intervjustudie och delat med sig av sina tankar och uppfattningar. Vi vill även tacka vår handledare Jörgen Ödalen som har hjälpt oss under studiens gång.

INNEHÅLL

1. INLEDNING	10
1.1 Bakgrund	11
1.1.1 Samers historia	11
1.1.2 Sápmi	12
1.1.3 Samer - Sveriges urfolk	12
1.1.4 Sameby och renskötsel.....	13
1.1.5 Sametinget	13
1.1.6 Självbestämmande	14
1.1.7 Juridiska texter	15
1.1.7.1 ILO konventionen nr. 169.....	15
1.1.7.2 Urfolksdeklarationen.....	16
1.1.8 Tidigare forskning	17
1.1.9 Kritik mot svenska staten.....	18
1.2 Problemformulering och frågeställning	18
1.2.1 Frågeställning.....	19
1.3 Syfte och mål	19
2 TEORETISK REFERENSRAM	19
2.1 En liberal syn på självbestämmande	20
2.1.1 Gruppdifferentierade rättigheter	20
2.2 Självbestämmande som icke-dominans	22
2.2.1 Icke-interferens modellen	23
2.2.2 Icke-dominans modellen.....	24
2.2.2.1 <i>Federalism</i>	25
2.3 Postkolonialism och självbestämmande	26
2.3.1 “Ursprungsparadigm”	27
3 METOD OCH MATERIAL	27
3.1 Kvalitativ forskningsansats	28
3.1.1 Kvalitativa intervjuer.....	28
3.1.1.2 <i>Samtalsintervjuer</i>	29

3.2	Datainsamling och genomförande.....	29
3.2.1	Urval.....	30
3.3	Intervjuguide.....	32
3.4	Databearbetning och analys.....	32
3.4.1	Transkribering och citat.....	33
3.5.1	Validitet.....	34
3.5.2	Reliabilitet.....	34
3.5.3	Generalisering.....	35
4	RESULTAT.....	36
4.1	Äganderätt av naturresurser	39
4.1.1	Mark och vatten.....	39
4.1.2	Näringar.....	40
4.2	Kultur.....	41
4.2.1	Identitetsgrundande	42
4.2.2	Språk.....	43
4.3	Sametinget.....	43
4.3.1	Utökning	44
4.3.2	Resurser.....	45
4.3.3	Sametingets relation till staten.....	46
4.3.4	Representation.....	47
5	DISKUSSION	48
5.1	Resultatdiskussion	48
5.1.1	Äganderätt av naturresurser	49
5.1.1.1	<i>En liberal syn på självbestämmande.....</i>	<i>49</i>
5.1.1.2	<i>Självbestämmande som icke-dominans.....</i>	<i>50</i>
5.1.1.3	<i>Postkolonialism och självbestämmande</i>	<i>50</i>
5.1.2	Kultur	51
5.1.2.1	<i>En liberal syn på självbestämmande.....</i>	<i>51</i>
5.1.2.3	<i>Postkolonialism och självbestämmande</i>	<i>52</i>
5.1.3	Sametinget	53
5.1.3.1	<i>En liberal syn på självbestämmande</i>	<i>53</i>
5.1.3.2	<i>Självbestämmande som icke-dominans.....</i>	<i>54</i>
5.2	Metoddiskussion.....	55
6	SLUTSATSER.....	56

7 FORTSATT FORSKNING.....	57
REFERENSER.....	59
BILAGA 1.....	63
PARTIINFORMATION.....	63
BILAGA 2.....	65
INTERVJUGUIDE TILL SAMTALSINTERVJUER.....	65
BILAGA 3.....	2
MISSIVBREV.....	2

TABELLFÖRTECKNING

Tabell 1. Tabell över personer som deltagit i studien.....	31
Tabell 2. Tabell som visar hur kodning har gått till.....	33
Tabell 3. Tabell över resultatsammanfattning om partierna.....	37
Tabell 4. Tabell över koder.....	38

FÖRKORTNINGAR

Förkortning	Beskrivning
FN	Förenta Nationerna - En organisation som arbetar för fred, ekonomiska och sociala framsteg (UN, u.å.)
ILO	International Labor Organisation – Fackorgan under FN (ILO, u.å.).

DEFINITIONER

Definition	Beskrivning
Självbestämmande	Folkrättslig term, rätt att bestämma över sin politiska status och sociala, ekonomiska och kulturella utveckling (UN, 2007)
Urfolk	Vanligtvis etniska grupper som är de första invånarna i ett geografiskt område (Ne, u.å.)
Kolonisation	Erövring och exploatering av ett område (Ne, u.å.)

1. INLEDNING

Det beräknas finnas cirka 20 000–40 000 samer i Sverige och de flesta håller till i området Sápmi där de delar sin språkliga och kulturella gemenskap (Sametinget, 2019). Det samiska territoriet har blivit koloniserat av bland annat Sverige (Sametinget, 2018) och samer har under flera år blivit diskriminerade och marginaliserade samt saknat rättigheter (Sametinget, 2020). Detta är en historia som de delar med många andra urfolk världen över och det är inte ovanligt att nationalstaterna sett urfolken som ett hinder på vägen för landets utveckling. Det geografiska området som ursprungsbefolkningen nyttjat är ofta viktigt för folkets kultur och andliga liv men även för deras försörjning. Dessvärre är det vanligt att staten har ett vinstintresse och vill ta del av naturresurserna och det bildas en konflikt mellan urfolk och majoritetssamhället där staten mer än sällan går som vinnare från konflikten (Dahlbring, 2014, s. 79). Efter en lång tid av avsaknad av rättigheter slog riksdagen år 1977 fast att samer är ett urfolk i Sverige och år 1993 inrättades Sametinget som ska arbeta för att hålla den samiska kulturen levande (Sametinget, 2020).

Sveriges samhälle vilar på en demokratisk värdegrund där individers frihet, människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet med andra värnas. De grundläggande demokratiska värdena värnar även om människors egenvärde och respekt för den gemensamma miljön som även samspelar med FN:s syn på mänskliga rättigheter. Sverige har skrivit under ett flertal av FN:s konventioner, bland annat om barns, politiska och mänskliga rättigheter. Trots det har de inte skrivit under ILO:s konvention nr. 169 om ursprungsfolks rättigheter vilket de blivit kritiserade för (Andersson, 2014, s. 90).

Ursprungsfolks kamp för rättigheter på ett nationellt och internationellt plan har lett till en ökad uppmärksamhet för frågan. År 2007 antogs FN:s deklaration om urfolks rättigheter av generalförsamlingen efter 20 år av förhandlingar. Deklarationen täcker många områden varav en del är urfolks rätt till självbestämmande. I Artikel 13 står det bland annat att urfolk ska ha rätt till självbestämmande och rätt till marken, resurser och det territorium de traditionellt nyttjat. Vad självbestämmande betyder för urfolk politiskt i praktiken är däremot otydligt. Trots erkännande av urfolks rättigheter pågår en fortsatt exploatering av urfolkets naturresurser och mark än idag. Urfolk i världen fortsätter berövas deras mark och samer i Sverige är inget undantag, svensk politik fortsätter att ignorera samers rätt till självbestämmande (Mörkenstam, 2014, s. 241–243).

På grund av kritiken som riktats mot Sverige och otydligheten kring vad självbestämmandet för urfolk betyder i praktiken har vårt intresse väckts att undersöka samiskt självbestämmande. Vi vill därmed förstå och utforska vilka uppfattningar det finns om samiskt självbestämmande i partierna som sitter i Sametinget.

1.1 Bakgrund

1.1.1 Samers historia

Samers historia är bland annat präglad av kolonisering, rasism och rasbiologi. Sápmi, det samiska området, har blivit koloniserat av Sverige, Norge, Finland och Ryssland (Sametinget, 2018). Fynd har hittats från 1000-talet i området vilket påvisar på att samer levde där då. Koloniseringen av området, som då kallades lappmarkerna, började vid 1100-talet och kronan hävdade rätt till marken under 1300-talet. Samer som då kallades lappar levde oftast som nomader och än hade kolonisationen inte fullt ut tagit i fart (Sametinget, 2020).

Under 1600-talet påbörjades en organiserad kolonisering av området efter bland annat upptäckten av silver i Nasafjäll. Nybyggare lockades dit genom benådning från militärtjänst och skatteförmåner och under 1700-talet ökade bosättningen av jordbrukare. Detta på grund av naturtillgångarna i området och brist på jord i övriga landet. Nya försörjningsmöjligheter behövdes således. Koloniseringen fortsatte och staten ansåg det vara oproblematiskt fram tills 1800-talets mitt. Det fanns en parallellteori att renskötande samer och bofasta jordbrukare kunde leva sida vid sida så länge det fanns bestämmelser och regleringar. Ett samiskt ägande av marken var inte erkänt då det bland annat ansågs att nomader saknade äganderätt. Konkurrensen av de olika näringarna, som även ökade när jordbruket utbreddes, ledde till en lagstiftning under slutet av 1800-talet (Mörkenstam, 2014, s. 244). Den första renbeteslagen kom år 1886. Syftet var att verka för en fredlig sammanlevnad och reglera relationen mellan svenskar och nomadiserade samer. I lagen var det däremot jordägarnas rättigheter som var i fokus och inte de samiska rättigheterna. Det var således en så kallad god renskötsel som den politiska diskussionen handlade om. Den svenska staten organiserade en administrativ kontrollapparat för att hantera samiska frågor. Det var i första hand renskötseln som berördes men även beskattning, fattigvård och skolgång. Stora ingrepp möjliggjordes då i samers vardagsliv. Samer beskrevs som en ras, ett folkslag eller ett nomadfolk av den svenska politiken och att deras enda överlevnad var ett skydd av staten (Mörkenstam, 2014 s. 245).

Samerna erhöll särskild rätt till renskötsel genom den första renbeteslagen år 1886. Lagen inkluderade rätt till skogsfång och jakt- och fiske på kronans mark. Här identifieras även den "sanna samer" som renskötare och att de skiljer sig från den "svenska identiteten". Samer sågs och identifierades därav av staten som nomadiserade renskötare trots att många samer inte sysslade med rennäring. Det var bland annat detta som bidrog till synen av att samer var av lägre värde (Mörkenstam, 2014 s. 246). I takt med att den biologiska rasismen kom in i den svenska forskarvärlden blev det svårt att acceptera samer som ett skandinaviskt urfolk (Lundmark, 2008, s. 147).

Rasismen och rasbiologin kom därmed in i den svenska politiken under slutet av 1800-talet. Samerna sågs som underlägsna och av en annan ras (Samer, u.å.). Man ansåg att samerna skulle hållas avskilda från den svenska kulturen och hålla sig till fjällen och sköta renar. Staten använde sig av rasistiska argument och drog en skiljelinje mellan samer och svenskar

(Lundmark, 2008, s. 152) genom renbeteslagen som trädde i kraft 1928. Enligt lagen hade icke renskötande samer inte några samiska rättigheter och fick inte bedriva jakt eller fiske på sina förfäders mark. Det skedde även ett tvångskristnande av samer av präster och missionärer vilket delvis skedde under hot och över tid trängdes samernas egen religion åt sidan. Detta innebar således ett övergrepp mot samers kultur (Samer, u.å.).

Under början av 1900-talet levde många samer i svår fattigdom då många samer slogs ut från renskötseln och även under 1940-talet ansågs samerna inte kunna arbeta med jordbruk på grund av rasbiologiska skäl (Samer, u.å.). Politiken som staten bedrev, en så kallad lapp-ska-vara-lapp-politik, fick många samer att återgå och leva enligt "raskaraktär" (Lundmark, 2008, s. 158). I takt med detta startades en samisk etnopolitisk mobilisering för att bestrida politiken som bedrevs och den tvingande assimileringen. Det samiska folket ville bevara sina landrättigheter samt kultur och de hävdade sin rätt till självbestämmande (Dahlberg & Mörkenstam, 2019, s. 101). Sveriges koloniala historia är överraskande för många då Sverige ofta framställs som ett föregångsland inom mänskliga rättigheter och inte som ett land som exploaterar och utvinner resurser från landets urfolk (Sametinget, 2018). Under början av 2000-talet började en förändring ske i samband med den ökade internationella folkrätten. Det samiska folket erkändes som urfolk i Sverige och det klargjordes i en proposition att samerna är ett folk som har rätt till bland annat självbestämmande (Mörkenstam, 2014, s. 260).

1.1.2 Sápmi

Sedan urminnes tid har samer levt i ett område som heter Sápmi. Området är utbrett och stäcker sig över fyra olika länder, delar av Sverige, Norge, Finland och Ryssland (Samer, u.å.). Sápmi är däremot inte bara ett geografiskt område utan utgör även en kulturell samt språklig gemenskap (Sametinget, 2020). Inom detta område finns det stora mängder med naturresurser i form av skog, mineraler och energiutvinning. Detta har resulterat i ett högt tryck på att utvinna resurserna i området vilket är samernas traditionella bosättningsområde. Detta hotar den samiska kulturen samt näringar (Mörkenstam, 2014, s. 241).

1.1.3 Samer - Sveriges urfolk

Det bor uppskattningsvis 80 000–100 000 samer i Sápmi och omkring 20 000–40 000 av dessa bor i Sverige (Sametinget, 2020). Enligt § 2, kap. 1, i SFS 1992:1433, Sametingslagen, står det vem som kan definieras som same:

1. Gör sannolikt att han eller hon har eller har haft samiska som språk i hemmet, eller
2. Gör sannolikt att någon av hans eller hennes föräldrar, far- eller morföräldrar har eller har haft samiska som språk i hemmet, eller
3. Har en förälder som är eller har varit upptagen i röstlängd till Sametinget" (SFS 1992:1433).

Den samiska kulturen härstammar enligt forskning långt tillbaka i historien. Anknypningen till det område där samer bedrivit näring och där kulturen utvecklats går längre tillbaka i

tiden än nationsstatens bildning. Bland annat gör detta att samer uppfyller de kriterier som finns för att vara ett urfolk (Regeringen, 2015) men även att samer själva identifierar sig som ett urfolk (Sametinget, 2020). År 1977 bekräftades detta av den svenska riksdagen och samer utropades som ett urfolk vilket innebar att de även har folkrättsliga krav på en kulturell särbehandling. Samer erkänns således som ett urfolk men även som ett folk och en nationell minoritet i Sverige (Regeringen, 2015).

FN har utvecklat en beskrivning av begreppet "indigenous people", ursprungsbefolkning, men någon formell definition finns inte på grund av den stora mångfalden av ursprungsbefolkningar i världen. FN:s förståelse av begreppet ursprungsbefolkning är bland annat följande: betraktas som urfolk av sig själva och av samhället, historisk kontinuitet i det territorium som koloniserats eller invaderats, stark koppling till naturresurser och territorium, egen kultur, språk och tro och eftersträvar att upprätthålla, bevara och utveckla folkets etniska identitet och det traditionella territoriet till kommande generationer (UN, u.å.).

1.1.4 Sameby och renskötsel

I Sverige finns det 51 stycken samebyar. En sameby är ett geografiskt område där det bedrivs renskötsel och i delar av området får även jakt och fiske bedrivas. Samebyn är administrativt och ekonomiskt organiserad som företräds av en juridisk person och bedrivs av en styrelse. Styrelsen verkar för att representera medlemmarna i samebyn och leda samt fatta beslut om renskötseln i det avsedda området (Sametinget, 2019). Renskötseln bedrivs i sex län i Sverige och området täcker cirka 50 % av Sveriges yta (Samer, u.å.).

Renskötseln är inget som har tilldelats till samerna av staten utan bygger på urminnes hävd. Det innebär att samer har nyttjat marken, jagat, fiskat och bedrivit renskötsel i området i urminnes tid (Samer, u.å.). Renskötselrätten regleras i rennäringslagen och åligger de samiska folket men får enligt lagen endast bedrivas av en same som är medlem i en sameby (Sametinget, 2020). Det är endast ca 10 % av alla samer i Sverige som tillhör en sameby. Staten har det övergripande ansvaret gällande rennäringslagen medan myndigheten Sametinget är de som har ansvar gällande frågor som direkt rör rennäring (Samer, u.å.).

Sametinget ska aktivt arbeta för att motverka diskriminering mellan samer och arbeta för att verksamheten ska vara lika tillgänglig för alla. De ansvarar bland annat för administration gällande medlemskap i sameby, reglering av byarnas gränser och ansökningar om resursstöd (Sametinget, 2020).

1.1.5 Sametinget

År 1993 invigde kung Carl XVI Sametinget i Sverige. Sametinget skapades som en följd av den offentliga utredningen som kallades för Samerättsutredningen (SOU 1989:41) (Sametinget, 2020).

Bestämmelser gällande Sametinget anges i 1 §, kap. 1, i SFS 1992:1433, Sametingslagen. Myndighetens främsta uppgift är följande:

1 § Sametinget ska verka för en levande samisk kultur och ta initiativ till verksamheter och föreslå åtgärder som främjar denna kultur. Till Sametingets uppgifter hör särskilt att:

1. Besluta om fördelningen av statens bidrag och av medel ur Samefonden till samisk kultur och samiska organisationer samt av andra medel som ställs till samernas gemensamma förfogande,
2. Utse ledamöterna i Sameskolstyrelsen,
3. Fastställa mål och leda det samiska språkarbetet,
4. Medverka i samhällsplaneringen och bevaka att samiska behov beaktas, däribland rennäringens intressen vid utnyttjande av mark och vatten,
5. Informera om samiska förhållanden, och
6. Utföra de övriga uppgifter som ankommer på Sametinget enligt lag eller annan författning (SFS 1991:1433).

Sametinget är både ett folkvalt parlament och en statlig förvaltning där det samiska folket utser ledningen genom val som sker var fjärde år (Sametinget, 2020). Sametinget kan dock inte fullt ut förfoga över sina medel på grund av att de är en myndighet, om så vore fallet skulle det skulle innebära att de går emot regeringsformen (SOU 2002:77, s. 12).

Det politiska styret består av Sametingets plenum, med andra ord samernas riksdag, och Sametingets styrelse som kan ses som deras "regering". Det finns totalt 31 folkvalda ledamöter i Sametinget från nio olika partier, dessa är: Jakt- och fiskesamerna, Samelandspartiet, Samerna, Guovvsonásti, Min Geaidnu, Skogssamerna, Landspartiet svenska samer, Álbmut-Folket och Samiska folkomröstningspartiet (Sametinget, 2020).

Full representation saknas för samer och då folket är en minoritet och inte erhåller en representation i Sveriges riksdag innebär det svårigheter att nå fram i ordinarie demokratiska församlingar där majoritetsbeslut gäller (Sametinget, 2020). Sametinget har även en principiell lydnessplikt gentemot regeringen, det innebär att de kan få arbetsuppgifter som saknar lagstöd men som ändå tilldelas från av regeringen (SOU 2002:77, s. 13).

1.1.6 Själbestämmande

Själbestämmande innebär enligt FN:s urfolksdeklaration (2007) att urfolk ska få bestämma fritt över sin politiska status och själva bedriva sin sociala, kulturella och ekonomiska utveckling (art 3).

Samiskt självbestämmande har ordnats enligt olika huvudmodeller som beskrivs i den statliga utredningen "Sametingets roll i det svenska folkstyret" (2002):

1. Enbart som äganderätt till ett område till vilken för närvarande anknyts nyttjanderätter som avser det omkringliggande området,
2. Som en regional självstyrelse med politiska rättigheter och
3. Som en etnisk - politisk självstyrelse (SOU 2002:77, s. 115).

Dessa huvudmodeller har sedan som basis utvecklats till kombinationsmodeller (SOU 2002:77, s. 116). Självstyrelseformen baserar sig på den etno-politiska modellen vilket stärker samers rätt till självstyre gällande kulturell och språklig autonomi (SOU 2002:77, s. 117).

Något som frekvent diskuteras är partiledamöters vilja att erhålla självbestämmande vilket är något som staten inte verkar vilja implementera då de visar en önskan om att reglera och kontrollera Sametinget. Det finns saker som tyder på en väg till ökat självbestämmande då Sametinget utsågs till en central förvaltningsmyndighet för rennäring då myndighetsuppgifter har flyttats från exempelvis Jordbruksverket till Sametinget. Ytterligare förändringar gällande uppgifter eller budget har däremot inte genomförts (Sametinget, 2020).

Sametinget är inte ett självständigt organ (SOU 2002:77, s. 261) och liknar ingen annan myndighet i Sverige. Organisationen kan dock jämföras med den kommunala, men tillskillnad från kommuner så har Sametinget inte beskattningsrätt (Sametinget, 2020). Det eventuella självstyret för Sametinget skulle inte omfatta ett begränsat geografiskt område såsom det är för kommuner. På grund av denna skiljelinje så anses det inte vara lämpligt att ge möjligheten till ett grundlagsfäst självstyre till Sametinget (SOU 2002:77, s. 261). Utredningen menar på att beskattningsrätten är en av de förutsättningar som behövs för att förverkliga självbestämmanderätten (SOU 2002:77, s. 263).

1.1.7 Juridiska texter

1.1.7.1 ILO konventionen nr. 169

ILO, International Labour Organisation, är ett fackorgan som arbetar under FN. ILO arbetar med frågor beträffande arbetsvillkor, diskriminering och även om ursprungsbefolknings rättigheter. De utarbetar bland annat olika konventioner, internationella avtal, minimikrav och rekommendationer. De stater som väljer att ansluta sig till en konvention är sedan förpliktiga att följa den (SOU 1999:25, s. 45). ILO:s konvention nr. 169 om ursprungsfolk och stamfolk i självstyrande länder behandlar ursprungsbefolknings olika rättigheter i ett självstyrande land och är till för att skydda ursprungsfolk (SOU 1999:25, s. 46). År 1997 utreddes frågan på uppdrag av regeringen om Sverige bör ratificera ILO:s konvention nr. 169 om ursprungsfolk och stamfolk i självbestämmande länder (SOU 1999:25, s. 4).

Enligt konventionen ska urfolkets kultur, miljö, egendom och institutioner skyddas och utöver det ska urfolket erhålla samma rättigheter som resten av befolkningen som erhålls via lagstiftning. Ursprungsbefolkningens äganderätt till marken, där de traditionellt bebor, ska erkännas och åtgärder ska tas för att skydda deras mark. Olika naturtillgångar som finns på ursprungsbefolkningens mark ska även skyddas och de ska ha rätt till att vara delaktiga i användningen och förvaltningen av dem (Kommittédirektiv 1997:103). Urfolks rätt till mark är en central del i konventionen då den tar upp särskilda bestämmelser för marken som

ursprungsbefolkningen brukat under en lång tid, detta slås fast i bland annat artikel 13 i konventionen (SOU 1999:25, s 13).

Konventionen som trädde i kraft år 1991 har antagits av våra grannländer Norge och Danmark och frågan om Sverige ska ratificera konventionen har kommit upp ett flertal gånger (SOU 1999:25, s. 14). Det som främst har försvårat det för Sverige att ansluta sig till konventionen är frågan om Sverige kan uppfylla kraven om markrättigheter, artikel 14 i konventionen (SOU 1999:25, s. 55). Enligt artikeln 14 i ILO nr. 169 ska staten erkänna och tillgodose bland annat:

1. The rights of ownership and possession of the peoples concerned over the lands which they traditionally occupy shall be recognised. In addition, measures shall be taken in appropriate cases to safeguard the right of the people concerned to use lands not exclusively occupied by them, but to which they have traditionally had access for their subsistence and traditional activities. Particular attention shall be paid to the situation of nomadic peoples and shifting cultivators in this respect (ILO no. 169).

För att Sverige ska kunna ratificera konventionen krävs tydligheter kring samers äganderätt till marken. Utredaren menar på att Sverige redan uppfyller stora delar av konventionen men inte miniminivån kring markrättigheter (SOU 1999:25, s. 251–252). Marken samer har rätt till behöver således identifieras. Utredningen kom fram till att konventionen inte kunde ratificeras men att det är önskvärt i framtiden (SOU 1999:25, s. 261).

1.1.7.2 Urfolksdeklarationen

Sverige antog FN:s urfolksdeklaration september år 2007 (Sametinget, 2017). FN:s urfolksdeklarationen innebär ett erkännande av lika mänskliga rättigheter och friheter för alla. I artikel 3 beskrivs urfolkets rätt till självbestämmande och autonomi:

Indigenous peoples have their right to self-determination. By virtue of that they freely determine their political status and freely pursue their economic, social and cultural development” (UN, 2007).

Urfolksdeklarationen är däremot inte juridiskt bindande men den tydliggör att urfolk ska ha garanterat skydd för sina rättigheter och självbestämmande är ett av dem (Regeringen, 2018). Deklarationen anses vara ett historiskt framsteg i kampen för erkännande av urfolks mänskliga- och grundläggande friheter som bekräftar allas lika värde (Sametinget, 2020). Deklarationen innebär att urfolk ska fritt kunna kontrollera och besluta över den kulturella och ekonomiska utvecklingen. Deklarationen är vidare en förutsättning för stärkande och utvecklande av institutioner som är samhällsbärande, med andra ord politiska, ekonomiska och juridiska organ (FN 2007, art 5).

Enligt FN:s urfolksdeklaration (2007) beskrivs urfolkens rätt till beslut och utveckling för deras mark, territorier och naturresurser (art 32). Staten ska samarbeta med urfolk vid projekt på deras mark och territorium och ett samtycke krävs innan det genomförs. Samer

har även därför rätt till kompensation för territorier, naturresurser och mark vid bruk utan samtycke (Sametinget, 2020).

1.1.8 Tidigare forskning

Ett växande globalt erkännande av urfolksrättigheter har skett de senaste två decennierna. De nordiska länderna har inrättat samiska parlament som svar på rättigheterna där samer ska kunna representeras (Mörkerstam & Lawrence, 2016, s. 105). Trots en ökning av rättigheter och erkännande finns det fortfarande skillnader mellan demokratiska staters erkännande av urfolks rättigheter på en internationell nivå och bristen av rättigheternas implementering i den inhemska politiken. Detta beskrivs i artikeln "*Organised hypocrisy? The implementation of the international indigenous rights regime in Sweden*" skriven av Ulf Mörkenstam (2019), som ett organiserat hyckleri, det vill säga "en skillnad mellan ord och gärningar" (s. 2). I detta fall kan det tydligt utläsas att vad samiskt självbestämmande innebär i praktiken har Sverige, trots internationella erkännanden, ignorerats av regeringen (s. 18).

Samer har utsatts för konstanta förändringar av geopolitiska situationer, de har ockuperats och koloniserats. De har behövt kämpa mot bland annat landsövergrepp, diskriminering och kulturellt förtryck. Flera studier har gjorts om detta, bland annat "*The continuous process of recognition and implementation of the Sami people's right to self-determination*" skriven av Henriksen, B John (2008). I studien undersöks hur självbestämmande har nationellt såväl internationellt brottats mot utmaningar då motstridiga lagar och politik i samiska frågor finns.

Internationella konventioner inkluderar bland annat en etnisk självbeskrivning men det etniska medlemskapet är dock inte alltid självklart. Ursprungsbefolkningars identitet skapas bland annat utifrån kulturen (Beach, 2017, s. 3) men samerna blir oftast definierade utifrån den statliga lagstiftningspolitiken, och inte endast utifrån deras egen förståelse för vem som är same (Beach, 2017, s. 2). Landrättigheter som beviljas för samer är utformade efter släktforskningsmodellen, detta innebär att alla invånare i landet oavsett släktarv inte är berättigade att utnyttja marken för renskötsel. Det innefattar en begränsad användning av resurser för samer vilket kan resultera i olika negativa konsekvenser. En konsekvens av detta är expropriering av mark och inre konflikter (Beach, 2017, s. 4). Vem har rättigheterna till det "samiska arvet" och vem är det som ska bestämma vem som är same? (Beach, 2017, s. 2). Detta är något som Hugh Beach försöker reda ut i sin artikel "*Self-determining the Self: Aspects of Saami Identity Management in Sweden*" (2017).

En annan studie som undersöker mark- och självbestämmanderätt när det kommer till det samiska folket och Sveriges rättsliga inställning är "*Sami land rights: The Anaya Report and the Nordic Sami convention*" skriven av Margret Carstens (2016). Den granskar vad som ligger till grund för den nordiska samekonvention 2005 som är ett viktigt "socialt avtal" mellan nordiska länderna. Konventionen är även viktig för samernas framtid och deras inhemska rättigheter (s. 76). Något som Mörkerstam & Lawrence (2012) påpekar i sin studie "*Självbestämmande genom myndighetsutövning*" är att det blir svårt att se en möjlighet till

en förändring av Sametingets framtida konstruktion om självbestämmanderätt inte (s. 232) ligger högst upp på den politiska agendan (s. 233). I studien genomfördes intervjuer med representanter från olika myndigheter och de påpekar att det saknas intervjuer med folkvalda politiker i Sametinget (s. 213), vilket leder oss till vår undersökning.

Studien kommer att utföras genom intervjuer med folkvalda politiker från Sametinget vilket Mörkenstam och Lawrence belyser fattas (2012). Syftet är att undersöka politikernas uppfattningar och mål kring ett samiskt självbestämmande och studien siktar därmed på att tillföra en ny förståelse i forskningen inom ämnet.

1.1.9 Kritik mot svenska staten

Mörkenstam (2014) menar att om Sverige är ett land med två folk på ett territorium ska de ha rätt att utöva självbestämmande sida vid sida. Sametingets organisationsuppbyggnad har utifrån detta perspektiv kritiserats på grund av Sametingets oförmåga att uppfylla ett självbestämmande av bland annat FN i en rapport från 2011 (s. 261). James Anaya, FN:s specialreporter, utger i en rapport om det samiska folkets situation. Han nämner positiva egenskaper i de nordiska ländernas urfolkspolitik men även en del brister och förbättringsområden. Mest kritisk är han till samernas situation i Sverige, han påvisar bland annat bristen av självbestämmande och rättigheterna till mark och vatten (Sametinget, 2014). Civil Rights Defenders menar även att samernas situation är Sveriges allvarligaste människorättsfråga (CRD, 2020). Sametingets struktur i Sverige är framförallt alarmerande då trots statens erkännande till ett organ där samiskt självbestämmande kan komma till uttryck är det fortfarande ett statligt förvaltande organ. Det statliga förvaltande organet måste följaktligen genomföra de politiska beslut som fattas i regering och riksdag trots att de kan gå emot de politiska preferenser som uttrycks i Sametinget. FN menar att Sametingets roll bör utredas för att kunna öka självbestämmandet och friare mandat bör ges. Mer ekonomiska resurser behöver även ges för att kunna utföra detta (UN, 2011). I en FN rapport från 2016 fortsätter FN uppmana Sverige om att se över Sametingets struktur och införa reformer som garanterar större frihet från statliga institutioner såväl myndigheter (UN, 2016).

1.2 Problemformulering och frågeställning

Samers koloniala historia har resulterat i berövande av rättigheter vilket enligt FN fortgår än i dag. Samiska rättigheter så som markrättigheter och rätten till självbestämmande är begränsade trots antagandet av FN:s urfolkdeklaration. Den samiska självbestämmanderätten har inte respekterats eller fungerat i praktiken (Sametinget, 2016). Sverige har vid ett flertal tillfällen blivit kritiserade av bland annat FN och andra organisationer för att inte uppfylla urfolkets rättigheter. I en rapport från Civil Right Defenders betraktar de samernas situation som Sveriges mest allvarliga människorättsfråga (CRD, 2020). Sverige har vid samband av kritiken tilldelats rekommendationer för att förbättra situationen och en av dem är att öka det samiska folkets självbestämmande. Samer

som är Sveriges urfolk har enligt urfolksdeklarationen som Sverige antagit rätt till självbestämmande, att bestämma över folkets politiska status och den ekonomiska, sociala och kulturella utvecklingen (UN, 2007, art 3). Med all tydlighet uppfylls inte detta i nuläget. Frågan kring samiskt självbestämmande har på olika sätt varit på dagordningen i en politisk såväl som samhällelig debatt. Inte minst på grund av all kritik som Sverige har mottagit.

Ambition med studien är att undersöka uppfattningar och mål kring ett samiskt självbestämmande hos politiker från de olika partierna i Sametinget. Det faktum att Sverige i många fall är ett föregångsland inom mänskliga rättigheter men inte uppfyller folkrättsliga principerna gentemot landets egna urfolk väckte vårt intresse och funderingar på hur de politiska partierna i Sametinget ser på just ett samiskt självbestämmande. Som kan utläsas under tidigare forskning saknas studier med folkvalda partier inom Sametinget (Lawrence & Mörkenstam, 2012, s. 213), vi vill således fylla en lucka med studien.

1.2.1 Frågeställning

Föreliggande studie avser att svara på följande forskningsfråga:

- Vilka uppfattningar och mål gällande ett samiskt självbestämmande har ett urval av politiker från olika partier i Sametinget?

1.3 Syfte och mål

Studiens syfte är att undersöka uppfattningar om samiskt självbestämmande hos ett urval av politiker som sitter i Sametinget. Vi avser att få en djupare bild av deras uppfattningar och mål gällande samiskt självbestämmande samt bidra med en förståelse kring ämnet. Detta genom att genomföra intervjuer med politiker i Sametinget.

2 TEORETISK REFERENSRAM

Den teoretiska referensramen i studien innefattar tre olika teorier. Den första teorin är gruppdifferentierade rättigheter som Will Kymlicka skriver om i "Mångkulturellt medborgarskap (1998). Teorin belyser liberalismens perspektiv på gruppdifferentierade rättigheter som syftar till att stärka minoriteter och urfolks rättigheter där självbestämmande ingår. Gruppdifferentierade rättigheter innebär rätt till självstyre, polyetniska rättigheter och rätt till särskild representation.

Den andra teorin är Iris Marion Youngs modell självbestämmande som icke-dominans som hon skriver om i boken *“Inclusive and democracy”* (2000) samt artikeln *“Self-determination as non-domination; ideals applied to Palestin/ Israel (2005)”*. Young presenterar två olika modeller: icke-interferens modellen och självbestämmande som icke-dominans.

Den postkoloniala teorin är användbar i vår studie då samernas område, Sápmi, blivit koloniserat och samerna i Sverige blivit utsatta för rasbiologi och diskriminering. Vår utgångspunkt är det postkoloniala perspektivet och Rauna Kuokkanens (2000) syn på självbestämmande för urfolk samt hennes teori och ett “ursprungsparadigm”. “Ursprungsparadigmet” handlar bland annat om att “ta tillbaka” den ursprungliga kulturen och är vår analysram inom den postkoloniala teorin (s. 412).

2.1 En liberal syn på självbestämmande

Will Kymlicka skriver i sin bok *Mångkulturellt medborgarskap* (1998) om den liberala synen på självbestämmande. Han presenterar liberalismens grundläggande byggstenar som bygger på frihet till varje individ, därmed ger ideologin utrymme för valfrihet när det kommer till huruvida individen vill leva sitt liv (s. 90). En liberal demokrati ska erbjuda medborgerliga och politiska rättigheter till alla medborgare, oavsett deras grupptillhörighet (s. 43).

I litteraturen fokuserar Kymlicka (1998) på det mångkulturella samhället som uppstår från etniska och nationella minoriteter, han väljer att använda “ett folk” och “en nation” som synonymier som i hans mening innebär en gemenskap mellan generationer och som upptar ett specifikt territorium (s. 26). En teori för kulturella minoriteters rättigheter måste därför enligt honom vara förenlig med missgynnade samhällsgruppers rättmätiga krav (s. 27). Kymlicka beskriver en skiljelinje mellan nationella minoriteter och etniska grupper. Han menar att när en kulturell mångfald uppstår i ett koncentrerat territorium och sedan inkorporeras i en större stat är det en nationell minoritet. Nationella minoriteter är oftast distinkta samhällen från majoritetskulturen som kräver självstyre för att kunna förbli ett distinkt samhälle. När Kymlicka pratar om nationella minoriteter så inkluderar han ursprungsbefolkning inom den kategorin (s. 111). Han förtydligar ytterligare att nationella grupper inte avser etnicitet eller härkomst, utan kulturella grupper (s. 31).

2.1.1 Gruppdifferentierade rättigheter

Ursprungsbefolkningar är berättigade gruppdifferentierade rättigheter som är avsedda för nationella minoriteter på grund av historiska överenskommelser (Kymlicka, 1998, s. 127). Gruppdifferentierade rättigheter skapar utrymme för kulturella och etniska skillnader inom den liberala demokratin. På detta sätt skyddar det individens medborgerliga och politiska rättigheter. Han betonar att dessa typer av rättigheter blir alltmer accepterade (Kymlicka, 1998, s. 34). För att den liberala demokratin ska kunna tillfredsställa dessa krav för

nationella minoriteter och etniska grupper så presenterar han tre former av gruppdifferentierade rättigheter (Kymlicka, 1998, s. 34).

1. Rätt till självstyre

Det finns en benägenhet hos de flesta mångnationella stater att kräva någon typ av politisk autonomi för att säkra kulturens fria utveckling och folkets intresse (Kymlicka, 1998, s. 35). I den internationella deklARATIONEN om ursprungsbefolkningars rättigheter betonas vikten av politiskt självstyre. Men detta kan oftast anses vara utopiskt (Kymlicka, 1998, s. 38). Om nationer anser att självbestämmande inte är en möjlighet så finns det en chans att urfolk vill utträda från nationen (Kymlicka, 1998, s. 36).

Enligt FN-stadgan så har "alla folk rätt till självbestämmande", dock saknas en tydlig definition av begreppet "folk". Detta har inneburit att det inte har tillämpats på inre minoriteter utan endast på tidigare kolonier i andra världsdelen (Kymlicka, 1998, s. 35). I och med detta visar Kymlicka att folkrätten erkänner till viss del nationella gruppers rätt till självbestämmande. Detta påvisar en inskränkning av självbestämmande gentemot nationella minoriteter som också har genomgått en kolonisation och därmed anser att de är en del av "folk" eller "nationer" som ska erhålla självbestämmande (Kymlicka, 1998, s. 36).

Federalism är ett sätt för att erkänna anspråk på självstyre, det delar makten mellan centralregeringen och regionala underenheter. Federalismen kan erbjuda ett självstyre för en nationell minoritet och säkra dess möjligheter för beslutsfattande på specifika områden där ingen från det större samhället kan ingripa. Federalismen tillämpas ofta för att tillgodose nationella minoriteters "kollektiva rättigheter" (Kymlicka, 1998, s. 36).

2. Polyetniska rättigheter

Polyetniska rättigheter åsyftar att hjälpa etniska minoriteter att tillämpa sin kultur utan hinder från det dominerande samhällets ekonomiska och politiska institutioner, men även att vara fria från fördomar och diskriminering i majoritetssamhället. Den liberala demokratin ger stöd åt bevarande av rikedom och mångfald, genom exempelvis museum. Etniska studier anses vara en del av detta och får därför stöd från det liberala perspektivet. Självstyre klassas också som en polyetnisk rättighet som skyddar kulturella olikheter och är något de försöker att eliminera (Kymlicka, 1998, s. 40).

3. Rätt till särskild representation

Oron i västliga demokratier växer gällande att politiska processer inte är tillräckligt representativa och därmed inte speglar samhällets olikheter. Underrepresentationen för historiskt missgynnade grupper förekommer och i takt med detta har etniska- och icke-etniska grupper kommit att intressera sig för rätt till särskild representation. Detta är ett intresse som vuxit i samband med deras traditionella intresse för självstyre respektive polyetniska rättigheter. Kymlicka menar att ett sätt att lösa detta innebär borttagande av barriärer som hindrar etniska minoriteter från att exempelvis kandidera till partiledare. En garanterad representation av nationella minoriteter i varje organ skulle därför behöva implementeras i den politiska processen (Kymlicka, 1998, s. 40). Rättvisa i

beslutsprocessen implicerar att exempelvis ta hänsyn och lyssna på minoriteters intressen. För att uppnå detta måste det dels finnas grundläggande politiska rättigheter som alla medborgare tillhandahåller men även ytterligare rättigheter för minoriteter för att en rättvis representation ska uppnås (Kymlicka, 1998, s. 143). Kymlicka (1998) argumenterar för att grupprepresentation inte i sig är antiliberalt eller odemokratiskt, utan är istället förenlig med den befintliga grupprepresentationen i den liberala demokratin (s. 145).

En del grupper gör anspråk på mer än en rättighet då dessa rättigheter många gånger kan överlappa varandra. Urfolk kan kräva särskild representation på grund av sin missgynnade ställning men också på grund av deras status som "nation" eller "folk" (s. 41).

Många gånger har minoritetsrättigheter använts av den dominerade nationella gruppen för att främja sina intressen (Kymlicka & Norman, 2000, s. 11). Av denna anledning oroar sig teoretiker för att specifika grupprättigheter är diskriminerande och att fördelning av resurser inte sker på ett rättvist sätt. Detta kan skapa en ond spiral bestående av konkurrens och antagonism mellan olika grupper (Kymlicka & Norman, 2000, s. 10). Trots detta visar Kymlicka att dessa tre rättigheter kan bidra till en minskning av sårbarheten hos minoriteter (Kymlicka, 1998, s. 45) som minskar risken för att bli berövade av förutsättningar för att kunna leva och arbeta i sin egen kultur (Kymlicka, 1998, s. 120). Av denna anledning begär etniska och nationella minoriteter gruppdifferentierade rättigheter då rättigheterna skyddar dem mot både yttre respektive inre restriktioner. De yttre faktorerna åsyftar relationen mellan nationella minoriteter och majoritetssamhället där det yttre skyddet ska skydda grupperna från ekonomiska påtryckningar och politiska beslut som tas i det större samhället (Kymlicka, 1998, s. 46). Inre restriktioner fokuserar istället på dem interna relationerna, det vill säga relationer inom de nationella grupperna. Det kan exempelvis innebära hjälp från statsmakten att begränsa de egna medlemmarnas frihet i gruppsolidaritetsens namn (Kymlicka, 1998, s. 45).

Ibland beskrivs det som att gruppdifferentierade rättigheter kan utgöra ett hot mot den nationella enheten (Kymlicka, 1998, s. 186). Kymlicka (1998) kan hålla med om att självstyrelserättigheter till en viss del kan utgöra ett hot mot samhällets enhet då det råder en känsla av en distinkt nation inom ett större land, vilket är destabiliserande. Däremot menar han att när det råder vägran av beviljande av styrelserättigheter, kan det destabilisera och stimulera ett utträde. Därav kommer oron för samhällets enhet att uppstå hur vi än möter kraven på självstyre (s. 204–205).

2.2 Självbestämmande som icke-dominans

Iris Marion Young skriver i sin bok *Inclusion and democracy* (2000) om självbestämmande och presenterar sin teori i ämnet. Hon menar att många människor lever under ett distinkt och kulturellt förtryck av staten då deras land och tillgångar har blivit berövade och exploaterade av ett kolonialt och postkolonialt system. Det är inte bara deras ekonomi som

har blivit berövat utan även bland annat deras kultur, språk och religion. Många ursprungsfolk världen över hävdar rätt till självbestämmande för en viss kontroll över deras resurser och mark för att kunna säkerhetsställa folkets utveckling och fortlevnad. Idén om en statlig suveränitet utmanar ursprungsbefolkningen när de hävdar rätt till självbestämmande då de ofta har en suverän auktoritet över sig. Stater däremot finner det svårt eller till och med omöjligt att uppfylla ursprungsbefolkningars önskan om självbestämmande och trots det fortsatta förtrycket är det oftast inte en oberoende stat urfolk vill upprätta utan ett starkare självbestämmande i en bredare styrelseform (s. 255).

Young menar på att det finns två argument för att ursprungsbefolkningar och andra distinkta folk ska ha rätt till självbestämmande och på så sätt vara med och delta i institutionerna för självstyre. Ett argument handlar om identitet och kultur och det andra om makt och dominans. Det kulturella medborgarskapet, språket, historien, symboler och platser är viktigt för en persons identitet samt välmående och dessa personer bör därmed även kollektivt kunna fatta beslut om deras utveckling som ett folk. Det andra argumentet är att självstyre kan förhindra och motverka utslutning, exploatering, minoritetsstatus och diskriminering vilket ofta uppstår då maktstrukturer, dominans samt exploatering bygger på kulturell och social differentiering (Young, 2000, s. 256). Det kan finnas otydligheter kring vilka som ska räknas som ett distinkt folk men det bortser inte det faktum att självbestämmanderätt skulle vara signifikant för folks frihet och välmående (Young, 2000, s. 257).

Young hävdar att det både finns för- och nackdelar med självbestämmanderätt, hon menar att många som önskar självbestämmande vill bilda en egen suverän stat med ett eget territorium oberoende från andra. Detta kan leda till konflikter och även en fortsatt diskriminering mot andra minoriteter. Om detta sedan får en spridning i världen finns det ett hot mot fred och en risk för ökade krig. Det finns således giltiga anledningar till ursprungsbefolkningens och andra folks självbestämmanderätt men att erkänna sådana suveräna stater kan få stora konsekvenser och leda till konflikter och i värsta fall krig. För att hitta en lösning kring detta bör självbestämmande ske i relationella termer i form av icke-dominans istället för icke-interferens (Young, 2000, s. 257). I artikeln *self-determination as non-domination; ideals applied to Palestin/Israel* (2005) utvecklar Young modellen förklarar att självbestämmandemodellen som icke-dominans innebär federalism som ett sätt att leva tillsammans med andra enheter (s. 139). Young (2000) presenterar båda modellerna men förespråkar den ena, självbestämmande som icke-dominans. Det är även den modellen som vi kommer att fokusera på.

2.2.1 Icke-interferens modellen

Icke-interferens modellen för självbestämmande innebär att folket eller myndigheten inom det självbestämmande området har full auktoritet och kontroll över vad som sker och vilka beslut som fattas inom det berörda området. Det är en suverän stat, och ingen utomstående ska lägga sig i. Desamma gäller då åt det andra hållet, de är oberoende av varandra och har inga skyldigheter gentemot varandra, såvida de inte kommit överens om det (Young, 2000, s. 57). Denna modell gör en klar skillnad på insidan och utsidan av det territoriella området.

Modellen är möjlig men har ett flertal nackdelar och en av dem är uppfattningen att människor kan leva helt separat. Vi påverkas av varandra bland annat socialt och ekonomiskt och interagerar med varandra i någon mån. Modellen skyddar dessutom inte människorna inom det självbestämmande området från dominans av styrande institutioner och organ (Young, 2005, s. 145). Denna tolkning av frihet, att individer och stater är självständiga och oberoende varandra går emot Youngs argument om en global rättvisa där vi människor är beroende av varandra. Hon menar följaktligen att en sådan modell för självbestämmande där vi inte är beroende av varandra är svår att uppnå och hävdar att en fungerande modell för självbestämmande behöver förstå att vi människor såväl stater emellan är beroende av varandra (Young, 2000, s. 58).

2.2.2 Icke-dominans modellen

Young (2000) förespråkar modellen självbestämmande som icke-dominans. Modellen innebär att det bör vara en relationell autonomi utan dominans mellan människor och stater istället för en modell av icke-interferens där människor är helt oberoende varandra (s. 259). En utgångspunkt för denna modell är intresset att upprätthålla rättvisa och fred. Vi människor lever sida vid sida och ska kunna leva tillsammans trots olikheter. Modellen är kompatibel med Youngs idé om "tillsammans-i skillnad" (Young, 2005, s. 140). Icke-dominans modellen innebär att folk ska ha rätt till självbestämmande på så sätt att de ska ha rätt till att bestämma över deras livsstil och mål genom självstyrande institutioner. Människor och folk bör vara fria från dominans utan att andra blandar sig i vad som är bäst för dem, vilka beslut som bör tas och vilket typ av liv de bör leva. Folk bör inte heller underordnas för tanken av en starkare nationell enhet Young (2000):

Non - domination is the position that someone enjoys when they live in the presence of the other people and when, by virtue of social design, none of those others dominates them (s. 259).

Med tanke på att människor är beroende av varandra på olika sätt kan de inte fullt ut ignorera andra människors intressen då de självbestämmandes handlingar kan komma att påverka andra förr eller senare. Därmed bör människorna utanför det självbestämmande området ha något att säga till om samt få uttrycka sina åsikter och intressen, om det är något som skulle komma att påverka dem negativt av något slag. Deras intressen bör således beaktas vid olika beslut. När självbestämmande människor förstår att de lever sida vid sida med andra människor, delar territorium, resurser och påverkas i samma mån av sociala och ekonomiska kriser kommer de moraliskt sett inte kunna bortse andras behov och de kommer inte kunna göra precis som de vill utan utomstående störningar (Young, 2000, s. 259).

Den relationella autonomin och icke-dominans modellen bör gälla etniska grupper och ursprungsbefolkningar i samma utsträckning som större stater. Självbestämmande som icke-dominans bör således tolkas som att existerande suveräna staters rättigheter bör begränsas och sättas i kooperativa reglerade relationer. Reglering av relationer bör göras för att

förhindra dominans och främja den individuella friheten och självbestämmande för människor (Young, 2000 s. 260).

Young (2000) klargör att denna modell av självbestämmande inte betyder att alla människor har rätt till att styra ett eget avgränsat territorium där endast ett folk eller medlemmar i en grupp bor (s. 260). Detta är dessvärre vad många som hävdar rätt till självbestämmande eftersträvar, ett homogent avgränsat område, och det är även det som har orsakat många konflikter och etniska resningar genom historien. Därmed behöver självbestämmande som icke-dominans frigöras från territorium då ett område ofta bebos av många olika människor. Samtidigt betyder plats och område mycket för många och för ursprungsbefolkningar handlar frågan om självbestämmande ofta om mark och resurser för att förbättra folkets ekonomi men även kulturen och folkets fortlevnad. Styrning kan således inte helt och hållet skiljas från land och territorium. Enligt denna princip, självbestämmande som icke-dominans, bör självbestämmande inte ha exklusiv kontroll över ett territorium men institutionerna bör samtidigt erkänna vikten av område, mark och resurser. Ursprungsbefolkningar i världen kan även ha specifika rättigheter till mark utan att ha en exklusiv kontroll (s. 261).

Självbestämmande som icke-dominans innebär således att ett folk har rätt till att bilda egna styrningsförfaranden samt fatta beslut kring deras verksamhet och folk utan ingripanden och iblandning från utomstående. Om besluten däremot skulle komma att påverka andra utomstående i en stor utsträckning på ett negativt sätt har utomstående rätt att lägga sig i och deras intressen bör beaktas. En gemensam och ömsesidig relation bör byggas och de tillsammans bör komma fram till en lösning. Självbestämmande folket behöver således institutioner där konflikter motarbetas, förhandlingar sker samt avtal tas fram. Självbestämmandet innebär att folket bor tillsammans inom samma politiska styre utan dominans snarare än att de är självständiga. Slutligen för att folket ska ha rätt till självbestämmande krävs det även att människorna har rätt till att delta i processen i utformningen såväl genomförandet av politiska institutionerna (Young, 2000, s. 265).

2.2.2.1 Federalism

Självbestämmande som icke-dominans kan förstås som federalism då det självbestämmande folket har en egen jurisdiktion men samtidigt har en relation med andra jurisdiktioner. Folket lever med eller bredvid andra människor i samma område och delar samt innehar en ekonomisk såväl social interaktion med varandra. Samtliga inom området berörs av handel, produktion, fördelning av resurser och när olika typer av problem uppstår (Young, 2005, s. 147).

Människor som bor tillsammans och är beroende av varandra kan ha stora olikheter. Ofta skiljer det sig mellan människors olika tillgångar, intressen och resurser. Dessa olikheter kan ligga till grund för olika konflikter i området och även mellan olika självstyrande enheter. Därav är det viktigt att relationerna där emellan är reglerade och att det finns tillvägagångssätt att lösa konflikterna och komma överens gällande bland annat enheternas intressen. Om relationen inte finns så finns det en trolig risk för dominans åt det ena hållet.

Federalism innebär just detta, att självstyrande enheter samarbetar och har ett arrangemang och en kooperativ reglering (Young, 2005, s. 147).

2.3 Postkolonialism och självbestämmande

Ania Loomba skriver i sin bok *Kolonialism/postkolonialism: en introduktion till ett forskningsfält* (2008) att kolonialism kan beskrivas som kontroll och erövring av andras tillgångar av mark. Detta görs genom att forma om det samhälle som tidigare fanns genom bland annat plundring, handel, förslavning, folkmord och krigföring (s. 18). Kolonialismen är utbredd i människans historia och kan delas in i två olika typer av kolonialism. Den tidiga kolonialismen var förkapitalistisk medan den moderna europeiska kolonialismen inte stannade vid att utvinna rikedomar från de erövrade länder. Utan de omstrukturerade även ekonomin i områdena och skapade ett beroendeförhållande där naturresurser och mänskliga tillgångar utvinns från de koloniserade länderna till kolonisatorerna. Vinsterna går till "moderlandet", kolonisatorerna (Loomba, 2008, s. 19).

Mikaela Lundahl skriver även om postkolonialism i boken *Postkoloniala studier* (2002) och förklarar att postkolonialism kan beskrivas som stater som tidigare var koloniserade men resonerar även kring vad termen betecknar. Hon menar på att fältet handlar om hur människor stereotypiseras och om föreställningen kring "vi och dom" (s. 14). Den postkoloniala teorin undersöker diskurser och om hur orättvisor i världen ofta handlar om kulturella och etniska skillnader istället för skillnader i makt och resurser (s.15). Medan en del människor ges makt på grund av sin etnicitet, ursprung och kultur tas makten ifrån andra människor på grund av samma anledningar (s. 16).

Termen postkolonial kan problematiseras då "post" betyder någonting som sker *efter*, i ideologisk mening - kommande efter. Kritiken mot begreppet postkolonialism har varit att det är för tidigt att mena på att kolonialismen är över då de koloniala ojämlikheterna kvarstår. De globala maktstrukturerna finns än idag. Ett land kan formellt sätt vara självständigt, postkolonialt, men samtidigt vara nykolonialt, stå i en ekonomisk och kulturell beroendeställning (Loomba, 2008, s. 22). Vi kommer i denna uppsats att utgå från Jorge de Alvas definition av postkolonialism som hävdar just detta. Han menar på att postkolonialism därmed bör ses som en teori som förstår och ifrågasätter kolonialismens dominans och konsekvenser istället för något som bokstavligen kommer efter kolonialismen. Jorge de Alva anser att många människor fortfarande lever under det koloniala förtryck trots att området eller land formellt sett är postkolonialt då de globala hierarkierna kvarstår (Loomba, 2008 s. 26). Europa som många gånger ser sig själva som skaparna av mänskliga rättigheter och humanismen är de som döljer en historia av kolonisering och förslavning (Lundahl, 2002, s. 17).

2.3.1 “Ursprungsparadigm”

Rauna Kuokkanen, professor i ursprungsstudier vid Lapplands universitet i Finland skriver i en av sina artiklar *Achievements of indigenous self-determination* (2009) att självbestämmande inte bara innefattar självstyre utan är ett bredare begrepp än så. Det handlar om rätten men även förmågan att fatta beslut i livets alla områden och att fatta beslut i de olika aspekterna som tas upp i deklARATIONEN för ursprungsbefolknings rättigheter (s. 103). Kultur definieras i en bredare mening i ILO konventionen nr. 169 såväl som i FN:s deklARATION om ursprungsbefolknings rättigheter där materiella och ekonomiska dimensioner inkluderas inom begreppet kultur. Att kontrollera folkets territorium är viktigt för kulturens fortlevnad då mark och resursanvändning ofta är nära kopplat till folkets kultur (s. 104).

Kuokkanen diskuterar även i en av hennes andra artiklar *Towards an “indigenous paradigm” from a sami perspectiv* (2000) “ett ursprungsparadigm” som en kamp för självbestämmande men även som en del i avkoloniseringsprocessen. Hon menar att ett sätt att öka självbestämmandet och att avkolonisera sinnen är att “ta tillbaka” ursprungsbefolkningens värderingar samt deras kulturella praxis (s. 412). Självbestämmande är något som har diskuterats flitigt och är ett av FN:s grundläggande mål. Självbestämmande för ursprungsbefolkning handlar om många olika frågor som exempelvis rätt att erhålla kulturell praxis och andlighet. Trots att man idag ofta talar om postkolonialism är ursprungsbefolkningen ofta utsatta för en inre kolonialism eller en nykolonialism. Koloniala institutioner, sociala, ekonomiska såväl utbildningsinstitutioner har koloniserat människors sinnen så att västvärldens värderingar och synsätt är “det rätta”. Denna interna kolonisering har gjort att många människor som tillhör en ursprungsbefolkning har devalverat sin kultur. Kuokkanen menar därav att det finns ett behov av ett sådant paradigm och det är kopplat till kolonialismen och dess dekonstruktion (s. 412).

“Ursprungsparadigmet” är enligt Kuokkanen (2000) en kulturell diskurs som har en social och politisk agenda. För att styrka ursprungsbefolknings samhällen och deras väg mot självbestämmande är det viktigt att erkänna avkoloniseringsprocessen och om detta görs är det även viktigt att ansluta till folkets ursprungliga värderingar samt kultur.

“Ursprungsparadigmet” är därmed byggd på ursprungsbefolkningens värderingar, världssyn och deras egna premisser (s. 413).

3 METOD OCH MATERIAL

Studien grundar sig på kvalitativa semistrukturerade intervjuer då studien åsyftar att undersöka hur ett fenomen uppfattas, därmed ansåg vi att kvalitativa intervjuer var den mest passande metoden för vår studie. Studien har genomförts utefter dem sju stegen som presenteras i Kvale och Brinkman (2014), vi följde upplägget och läste på kring varje steg för

att kunna gå tillväga på ett korrekt sätt (s. 144) och säkerhetsställa kvalitén. Metoden presenteras vidare i detta avsnitt.

Det huvudsakliga metodmaterialet som använts i studien är innehållet från de genomförda kvalitativa intervjuerna. Intervjuerna har genomförts med olika partimedlemmar i Sametinget som är från följande partier: Jakt- och fiskesamerna, Samelandspartiet, Skogssamerna, Álbmut-Folket och Samerna. För mer information om partierna se bilaga 1.

Vi har arbetat tillsammans genom hela undersökningen och bidragit till samtliga avsnitt då vi ville uppnå ett enhetligt arbete men även komplettera varandra i alla delar för att öka kvalitén i arbetet. På grund av omständigheterna med covid-19 har vi arbetat på distans men har suttit i anslutning till varandra. Vi har även korrekturläst varandras material och korrigerat eventuella oklarheter tillsammans, då vi har ett gemensamt ansvar för uppsatsens innehåll.

3.1 Kvalitativ forskningsansats

Studien baseras på kvalitativa forskningsintervjuer. Den kvalitativa forskningsintervjun beskrivs som “en intervju vars syfte är att erhålla beskrivningar av den intervjuades livsvärld i syfte att tolka de beskrivna fenomenens mening” (Esaiasson et al., 2017, s. 262). Metoden går ut på att samla in forskningsmaterial genom att samtala med människor (Esaiasson et al., 2017, s. 235). Studien är en respondentundersökning där samtalsintervjuer har genomförts för att använda svarspersonernas tankar och uppfattningar som studieobjekt (Esaiasson et al., 2017, s. 236). Då syftet är att undersöka vilka uppfattningar och mål som finns kring ett samiskt självbestämmande i de olika partierna i Sametinget ansåg vi att denna metod var relevant och lämplig för studien.

I och med att vi läste på om ämnet och lärde känna fenomenet som studerats kunde vi fastställa studiens syfte, frågeställning och även bestämda teorier innan datainsamlingen. Däremot påverkade inte teorierna insamlingen av empirin eller presentationen av resultatet, utan det användes som en teoretisk analysram under resultatdiskussionen där vi drog kopplingar till dem valda teorierna. Här fick även den tidigare forskningen ta plats för att diskutera resultatet vilket möjliggjorde en teoretisk tolkning av studien. På detta sätt kombinerades det induktiva och deduktiva arbetssättet, det vill säga att vi arbetade abduktivt (Kvale & Brinkman, 2014, s. 239). Vi kunde på så sätt arbeta mer förutsättningslöst och låta intervjuerna ensamt styra resultatet i studien.

3.1.1 Kvalitativa intervjuer

Studien grundar sig på kvalitativa semistrukturerade samtalsintervjuer då det är ett verktyg för att förstå intervjupersonens synvinkel kring ett ämne (Kvale & Brinkman, 2014, s. 17), i detta fall partimedlemmarnas uppfattningar och mål kring samiskt självbestämmande.

Kvale och Brinkman (2014) presenterar sju stadier i en intervjuundersökning: tematisering, planering, intervju, utskrift, analys, verifiering respektive rapportering. Dessa sju stadier är ett hjälpmedel för att planera ett upplägg av undersökningen vilket vi har valt att använda oss av. Vi började med att formulera syfte och frågeställning för att veta vilken kunskap vi ville få ut av intervjuerna och vad de kunde tillföra med (Kvale & Brinkman, 2014, s. 144).

Undersökningen gjorde med basis av individuella semistrukturerade samtalsintervjuer. Vid semistrukturerade samtalsintervjuer finns det en uppsättning av fasta frågor (Esaiasson et al., s. 236) men lämnar även utrymme för att kunna ställa öppna frågor (Esaiasson et al., s. 237). På detta sätt kunde vi skapa en dialog och utrymme för uppföljningsfrågor till respondenterna vilket var till hjälp och möjliggjorde ett utvecklande av respondenternas svar och uppfattningar. Målet att skapa spontana skildringar som grundar sig i intervjupersonens egen uppfattning om verkligheten (Esaiasson et al., s. 274), vilket vi ansåg uppnåddes med semistrukturerade intervjuerna.

3.1.1.2 Samtalsintervjuer

Inför samtalsintervjuerna betänktes de etiska aspekterna och det tydliggjordes för respondenterna att samtalsintervjuerna ligger till grund för en vetenskaplig studie och vi var noga med att få samtycke för intervjun såväl ljudinspelningen. Anonymitet utlovades inte men däremot att deltagandet skulle ske konfidentiellt då namn eller andra uppgifter som skulle kunna avslöja en persons identitet inte skulle tas med. Vi ansåg att det inte skulle ha en betydelse för studiens trovärdighet eller för vår analys (Esaiasson et al., 2017, s. 267).

Intervjuerna utfördes över telefon på grund av rådande situation, covid-19, som hindrade ett personligt möte med respondenterna. Samtalsintervjuerna spelades in med hjälp av en ljudinspelare som är tillgänglig på både datorn och mobilen. Ljudupptagningen gjorde så att vi kunde delta i samtalet till fullo och fokusera på det som sades. Det gav oss möjligheten att kunna transkribera alla intervjuer i detalj som en förberedelse för analysstadiet i undersökningen. Vi valde att transkribera alla samtal direkt efter intervjun för att hålla det så färskt i minnet som möjligt (Kvale & Brinkman, 2014, s. 218). Alla intervjuer och transkriberingar delades upp vilket innebar att vi enskilt höll tre intervjuer var och transkriberade dem. Transkriberingen skrev vi i ett delat dokument så att vi båda kunde ta del av informationen och säkerställa att vi inte missade data från intervjuerna. Vi valde att dela upp det på grund av olika anledningar, dels för att effektivisera processen men även på grund av etiska skäl som presenteras i avsnittet forskningsetiska överväganden.

3.2 Datainsamling och genomförande

I början av datainsamlingen när vi skulle nå ut till respondenterna, det vill säga politikerna, skapade vi ett mail där vi utförligt beskrev vilka vi är, målet respektive syftet med undersökningen samt de etiska aspekterna som skulle beaktas. Vi ville att mailet skulle vara tydligt samt efterlikna en annons som skulle väcka ett intresse och vilja hos de potentiella

respondenterna att delta i samtalsintervjuerna som skulle genomföras. Med hjälp av Sametingets hemsida kunde vi komma i kontakt med partimedlemmar från olika partier som sitter i Sametinget. Målet var att fånga in och kartlägga uppfattningarna i alla partier för att uppnå en teoretisk mättnad (Esaiasson et al., s. 237). Dessvärre fick vi inte kontakt med politiker från alla partier utan kom i kontakt med totalt sex respondenter från fem olika partier: Jakt- och fiskesamerna, Skogssamerna, Álbmut-Folket, Samerna och Samelandspartiet (se bilaga 1). Det innebär att de partier som vi inte kom i kontakt med var de resterande fyra: Guovvsonásti, Landspartiet svenska samer, Samiska folkomröstningspartiet och Min Geaidnu.

Innan genomförandet av intervjuerna utformade vi en intervjuguide (se bilaga 2) med hjälp av *“Den kvalitativa forskningsintervjun”* (2014) skriven av Kvale och Brinkman. Vi tematiserade intervjustudien och klargjorde studiens varför, vad och hur och kunde på så sätt sammanställa intervjustudien och uppbyggnad för att kunna svara på frågeställningen (s. 147). När intervjuerna var inbokade skickade vi ut ett missivbrev (se bilaga 3) till respondenterna som godkändes av vår handledare. I och med att första utskicket av mailet var utförligt så användes missivbrevet som en påminnelse och förtydligande kring intervjuerna då vi ville undvika att vara repetitiva. I brevet kompletterade vi även information med kontaktuppgifter till oss båda men även till vår handledare, som gav sitt samtycke till det.

Vid genomförandet började vi med att utföra två provintervjuer. I och med att vi inte hade någon i vår omgivning som kan liknas vid respondenterna valde vi att intervjua varandra då vi är något insatta i ämnet. Vi ville säkerhetsställa att inspelningen fungerade och att dynamiken i samtalet var bra (Esaiasson et al., 2017, s. 77). Detta möjliggjorde små korrigeringar som vi valde att göra och resulterade i att vi var väl förberedda inför intervjuerna. Intervjuguiden användes som en mall då vi alternerade mellan fasta frågor och eventuella följdfrågor som dök upp under samtalets gång. Följdfrågorna gav oss möjligheten att få ett förtydligande vid oklarheter och en chans för fördjupande (Kvale & Brinkman, 2014, s. 172). Intervjuerna och transkriberingarna delades upp som tidigare nämnt. Intervjuerna tog cirka 30 minuter och spelades in med hjälp av en ljudinspelare på vår telefon respektive dator.

3.2.1 Urval

På grund av studiens frågeställning var det en självklarhet att urvalet av respondenter skulle vara representanter från partier i Sametinget då det är deras uppfattningar vi avser att studera. Vi önskade att intervjua partimedlemmar som har en aktiv roll och därmed besitter på kunskap och erfarenhet. Vid valet av respondenter använde vi oss därmed av urvalsprincipen “centralitet” då vi valde ut de personer som är viktigast för studien (Esaiasson et al., 2017, s. 267).

Respondenterna har varit aktiva i Sametinget mellan 2 och 44 år. Samtliga bor i norra Sverige och är män. Då det sitter nio partier i Sametinget var vår tanke att intervjua en person från varje parti för att få en helhetsbild av vad samtliga partier har för uppfattningar

kring ett samiskt självbestämmande. På grund av brist på svar från partimedlemmar deltog sex politiker från fem olika partier. Trots att alla partier inte är representerade i studien anser vi att vi kan få en bild av vad en del av partierna har för uppfattningar genom studien och vi anser att studien syftet ändå skulle kunna uppnås.

I tabellen nedan har vi valt att ta bort en del av respondenternas egenskaper då vi tar hänsyn till dem etiska aspekterna och handlar konfidentiellt då vi inte vill riskera att ge ut information som kan härleda till respondenterna. Vi tror att politisk hjärtefråga och sysselsättning skulle kunna påverka en persons uppfattning och vi valde därmed att ta med den informationen.

Tabell 1. Tabell över personer som deltagit i studien

Respondent	Parti	Politisk hjärtefråga	Sysselsättning
1	Skogssamerna	Rennäring & samiska näringar	Renskötsel + politik
2	Ålbmut-Folket	Vill inte uppge	Jordbruk + politik
3	Skogssamerna	Samiskt självbestämmande	Skogsbruk + politik
4	Samelandspartiet	Samiskt självbestämmande	Renskötsel + politik
5	Jakt- och fiskesamerna	Samisk lika rätt + land & vatten	Annat + politik
6	Samerna	Samiskt självbestämmande	Renskötsel + politik

3.3 Intervjuguide

Vi har i utformandet av intervjuguiden (se bilaga 2) betänkt innehållet, att frågorna ska vara kopplade till studiens frågeställning, men även utformningen av intervjufrågorna då vi önskade att få ett levande samtal med respondenterna. Vi valde att använda oss av enkla och relativt korta frågor så att det skulle vara lätt att förstå dem (Esaiasson et al., 2017, s. 274). Då semi-strukturerade intervjuer genomfördes utformades frågor om ämnet som ställdes till samtliga respondenter. I och med att intervjufrågorna var öppna fanns även utrymme för följdfrågor, vilket kännetecknar semistrukturerade intervjuer, intervjuguiden behövdes således inte följas strikt under intervjuerna (Kvale & Brinkman, 2014, s. 172).

Vi var i början av intervjun noggranna med att skapa en god kontakt med respondenten, visa respekt och vara öppna så att personen i fråga skulle känna sig bekväm genom hela intervjun och kunna tala öppet. Detta gjorde vi genom att utforma en orientering i intervjuguiden som vi startade intervjun med. Vi började med ett tydliggörande av situationen, presenterade intervjuns syfte, förklarade uppbyggnaden, hur inspelningen skulle gå till, informerade om samtycke, beskrev hur intervjusvaret skulle komma användas i vår studie. Sedan öppnade vi upp för frågor (Kvale & Brinkman, 2014, s. 170). Vi var även noggranna med dem etiska aspekterna genom att bland annat klargöra att intervjun var frivillig och kunde avbrytas om de skulle velat. Intervjuguiden fortsatte sedan med bakgrundsfrågor som åsyftar respondentens bakgrund, det vill säga vart respondenten bor och huvudsysselsättning. Därefter ställdes inledande frågor som handlade om partitillhörighet samt roll, antal år som de varit aktiva i Sametinget och vad de har för hjärtefrågor. Därefter kom huvuddelen av intervjuguiden som utformades efter en önskan om att fördjupa sig inom självbestämmande och deras olika uppfattningar samt mål. När vi kände att intervjun började leda mot sitt slut kom en uppföljning där vi frågade om de ville tillägga något för att ge ytterligare rum för synpunkter och om inte så tackade vi för intervjun samt för deras tillgänglighet (Kvale & Brinkman, 2014, s. 171).

3.4 Databearbetning och analys

Vi började databearbetningen med att tillsammans läsa igenom vår data för att förstå dess helhet och få en bild av dem olika uppfattningarna. I bearbetningen utgick vi inte från förutbestämde kategorier utan lät både kategorier och koder växa fram utifrån vår data. Vi markerade texten som vi ansåg vara viktig, var återkommande och hade en relevans till problemformuleringen. När vi hade gjort detta med de samtliga intervjuerna kunde vi utläsa mönster som formade våra kategorier och i sin tur underkategorier (Hsieh & Shannon, 2005, s. 1278). Totalt utformades tre kategorier och åtta underkategorier. Vi ville inte att intervjuerna skulle styras av kategorier eller teorierna utan att de skulle tala för sig själva.

Teorierna användes som ett analysramverk under resultatdiskussioner för att se eventuella kopplingar till våra förutbestämda teorier men även till tidigare forskning. Detta hjälpte oss att kunna framföra en djupare analys och få en teoretisk förståelse för fenomenet.

3.4.1 Transkribering och citat

Vi använde oss av ljudinspelare under intervjuerna så att transkriberingen skulle bli så sanningsenlig som möjligt då pauser, ord och tonfall kunde registreras. Vi transkriberade tre intervjuer var på ett delat dokument så att vi båda skulle ha tillgång till dem hela tiden. Intervjuerna transkriberades ordagrant så att alla delar kom med och då intervjun är en social interaktion kunde vi överföra de sociala och emotionella aspekterna från intervjuerna till text. På så sätt kunde vi garantera att utskriften av intervjuerna fullständigt stämde överens med det som sades (Kvale & Brinkman, 2014, s. 218).

Materialet lästes igenom flera gånger så att vi lärde känna vår data. Vi markerade delar och citat som vi ansåg vara viktiga i förhållande till studiens syfte och frågeställning. På detta sätt förberedde vi vår data inför en djupgående analys och kodning (Hsieh & Shannon, 2005, s. 1278).

Tabell 2. Tabell som visar hur kodningen har gått till

Kategori	Underkategori	Citat
Kultur	Identitetsgrundande	<i>[...] men där ska vi ha självbestämmande [...] hur ska vår kultur se ut i framtiden [...] kulturen kan va diffus men det är ju lite flummigt men trots allt är det ju grunden till vår existens [...] det är ju en krissituation egentligen [...] dom gamla traditionerna och gamla kulturen försvinner för varje dag och för varje äldre person som dör så försvinner det.</i>
	Språk	<i>[...] vi ligger under minoritetens språklag [...] där vi borde istället ha en ny lag för det samiska språket... alla dem här lagarna gör ju att vi är ju ...eh...liksom vi har ju inget självbestämmande.</i>

3.5 Kvalitetskriterier

Under hela genomförandet av undersökningen har vi tagit hänsyn till kriterier för att säkerställa kvaliteten och trovärdigheten i vår studie. Vi har beaktat både validitetskriterier såväl som reliabilitetskriterier och huruvida studien är generaliserbar (Kvale & Brinkman, 2014, s. 291).

3.5.1 Validitet

Kvale och Brinkman (2014) beskriver att validitet handlar om tillförlitligheten hos respondenternas utsagor samt kvaliteten på själva intervjun, att den är utformad på ett relevant sätt i förhållande till studiens problemformulering (s. 298). För att säkerställa validiteten i vår studie och se till att vi undersöker det vi påstår att vi ska undersöka, har vi gjort ett urval av respondenter som är relevanta för studiens frågeställning (s. 300). De har alla kvalitéer som vi anser att de behöver för att kunna vara en rik och täckande informationskälla. Respondenterna är bland annat kunniga och har erfarenhet av samiskt självbestämmande, de är konsekventa och i intervjuerna har de gett tydliga och utvecklande svar (s. 206–207). De är även politiskt aktiva vilket var viktigt för studiens frågeställning. Detta innebär att de har kunnat bidra med viktig information till undersökningen. Tack vare informationen så har vi kunnat undersöka det vi har sagt att vi ska undersöka, vilket är en central del inom validitet (s. 300). En vanlig kritik som finns är att det finns en chans att resultatet kan vara ogiltigt då respondenterna har bidragit med falsk information. Men i vårt fall är det svårt att det inträffar, då vi var ute efter deras subjektiva åsikter och inte en objektiv "sanning". Kvale och Brinkman (2014) beskriver att uttalanden kan uttrycka sanningen om personens uppfattning vilket våra respondenter har gjort när de har beskrivit sin uppfattning om samiskt självbestämmande (s. 301). För att vi skulle säkerställa det ytterligare och förhindra feltolkningar och missförstånd ställde vi följdfrågor för att vara säkra på att vi har tolkat deras uttalanden rätt.

För att nå så hög validitet så mycket som möjligt har vi ställt oss objektiva när vi har analyserat, kontrollerat och teoretiskt tolkat respondenternas utsagor. Detta har inneburit att resultat och analysdelen är fri från bias, det vill säga fri från personliga fördomar (Kvale & Brinkman, 2014, s. 292). Under analysen har relevanta teorier kopplats till respondenternas svar vilket stärker validiteten i studien. Vi har även beaktat etiska aspekter under undersökningens gång för att uppnå validitet (Kvale & Brinkman, 2014, s. 297). Vi har tagit hänsyn till det genom bland annat tydlighet gällande studiens syfte, konfidentiell hantering av uppgifter och säkerhetsställning av samtycke.

3.5.2 Reliabilitet

Reliabilitet riktar sig mot tillförlitligheten i forskningsresultatet, att materialet som samlats in är av bra kvalité (Kvale & Brinkman, 2014, s. 295). Kvaliteten på intervjuerna kan inte avgöras med fasta kriterier, men Kvale och Brinkman (2014) presenterar en vägledning som kan hjälpa till att förstå hur försäkring av kvalitén av semi-strukturerade intervjuer kan se ut.

De tar bland annat upp: omfattning av relevanta svar, omfattning av korta intervjufrågor och längre intervjusvar. Vi anser att alla kriterier har uppnåtts då vi som ovan nämnt dubbelkollat med respondenterna om vi har tolkat svaret korrekt för att förhindra misstolkningar. Vi har även fått rik information från respondenterna som har hjälps oss svara på studiens frågeställning. Under intervjun utformades dialogen på så sätt att vi ställde en fråga och vi fick långa svar, vilket även är ett tecken på att våra intervjuer har uppfyllt kvalitetskriterierna (s. 206). Under intervjuerna så använde vi samma intervjuguide vilket gjorde att alla respondenter fick samma frågor vilket ökar reliabiliteten. Vi är däremot medvetna om att följdfrågorna kunde variera, vilket gjorde att respondenternas svar kunde skilja sig en aning som kan påverka reliabiliteten.

Något som vi är medvetna om är att vid uppdelning av transkriberingen måste man använda sig av samma förfaringssätt (Kvale & Brinkman, 2014, s. 221). Innan vi började transkribera så bestämde vi hur vi skulle utforma transkriberingen, exempelvis hur vi skulle namnge respondenterna men även oss själva. Vi är däremot medvetna om att det skiljer sig till en viss del när det kommer till det språkliga och hur vi exempelvis presenterat pauser. Detta kan då påverka en del av reliabiliteten (Kvale & Brinkman, 2014, s. 225). Men det är inget som vi upplevt i vår studie.

3.5.3 Generalisering

Att studiens resultat inte kan generaliseras och ses som en helhetsbild av alla partimedlemmars uppfattningar om självbestämmande är vi medvetna om. Två personer från samma parti kan ha olika uppfattningar om vad självbestämmande är samt ha olika målsättningar kring det. Det saknas även representanter från fyra olika partier i studien. För att kunna generalisera skulle en större undersökning behövas göra för att nå en teoretisk mättnad (Kvale & Brinkman, 2014 s. 156). Vi har däremot valt att se respondenterna som en representant för partiet i studien vilket gör att vi anser intervjuerna vara tillförlitliga. Då svaren från respondenterna även liknar varandra i många avseenden upplever vi att vi kan presentera en bild av de olika uppfattningarna, samt en generell bild av uppfattningarna om ett samiskt självbestämmande i partierna som sitter i Sametinget som deltagit i studien. Därmed anser vi resultaten vara valida (Kvale & Brinkman, 2014, s. 310).

3.6 Forskningsetiska överväganden

När samtalsintervjuer genomförs finns det en känslig balans mellan forskaren och respondenten då intervjuaren vill få ut så mycket information som möjligt och samtidigt beakta dem etiska aspekter genom att visa respekt och inte kränka respondenten (Kvale & Brinkman, 2014, s. 98). De etiska aspekterna har betänkts under studiens gång då vi har tagit hänsyn till olika viktiga faktorer som presenteras av Kvale och Brinkman i boken "*Den kvalitativa forskningsintervjun*" (2014). Vi har varit noggranna med att tydliggöra syftet och målet med studien vid första stadiet när vi kontaktade respondenterna och vid genomförandet av intervjuerna. Respondenterna har även informerats om hur vi avsett att

hantera informationen från intervjuerna. Då informationen kan vara känslig har vi behandlat uppgifterna på ett konfidentiellt sätt. Vi har således inte skrivit med respondenternas namn i studien utan valt att benämna dem i siffror, 1–6. Andra kännetecken som kan identifiera en person har även tagits bort för att säkra en konfidentiell hantering i arbetet (s. 227).

Vi var noga med att få ett informerat samtycke av respondenterna innan intervjuerna, det innebar att vi klargjorde för respondenterna att deltagandet var frivilligt och att de har rätt att dra sig ur när som helst i undersökningen (Kvale & Brinkman, 2014, s. 107). Detta säkerhetsställde vi under hela processen från första kontakt, bland annat via utskicket av det initiala mailet tills intervjuerna var genomförda. Vi har även beaktat etiska aspekter genom att försöka skapa en trygg situation under intervjuerna för respondenterna då ämnet kan upplevas som känsligt. Därav valde vi att se över intervjusituationen och genomförde individuella intervjuer, det vill säga att intervjuerna genomfördes en och en med syfte att skapa en stressfri miljö (Kvale & Brinkman, 2014, s. 99) och motverka känslan av “två mot en”. Vi ville att intervjun skulle upplevas som ett öppet samtal och inte som ett förhör, utan att respondenten kunde uttrycka sig fritt i sitt berättande och därmed intog vi en lyssnande roll mer än en frågande (Hydén, 2016, s.141). Ytterligare en faktor varför vi valde att dela upp intervjuerna var att undvika förvirring hos respondenterna vem det var som talade då intervjuerna skedde över telefon.

Då vi tillhör olika kulturella identiteter har vi även behövt beakta detta genom intervjuerna, transkriberingen och analysstadiet då det kan påverka vår tolkning. Att intervjua över kulturella gränser kan innebära vissa svårigheter och man kan behöva skaffa sig en viss kunskap innan intervjuerna (Kvale & Brinkman, 2014, s. 184). Då vi tillhör majoritetssamhället och har en forskande roll är det viktigt att ta moraliskt ansvar. Vi har strävat efter detta genom att läsa på om ämnet och folkets historia samt visa känslighet och empati genom intervjuerna (Kvale & Brinkman, 2014, s. 111). För att undvika att respondenterna ska känna sig feltolkade har vi ställt följdfrågor vid behov av förtydligande (Kvale & Brinkman, 2014, s. 180).

4 RESULTAT

Studiens resultat påvisar att samtliga respondenter, politiker, från fem olika partier i Sametinget har en liknande syn på vad samiskt självbestämmande innebär för dem och deras parti. Uppfattningen är att ett samiskt självbestämmande innebär rådighet i egna frågor som berör dem. Det gäller bland annat markrättigheter, samiska näringar, språk, kultur och fördelning av resurser. En gemensam nämnare som partierna och respondenterna har är att de talar om vikten av den samiska kulturen. En annan gemensam nämnare är hur viktigt Sametinget är men även dess behov för en utökning. Ökade resurser och att själva besluta över fördelning av resurser är även något som lyftes fram i fyra av sex intervjuer.

Respondenterna är även tydliga med att när vi talar om självbestämmande är det inte ett självstyre som eftersträvas utan ökat självbestämmande i frågor som rör dem.

Respondenternas grundsyn, uppfattningar och mål om ett samiskt självbestämmande är således snarlika. Däremot tar de upp olika områden när vi ställer frågan om det finns något område inom självbestämmande som är viktigare för deras parti och hur de önskar att ett samiskt självbestämmande ska se ut. Självklart kan svar skilja sig från person till person inom ett parti men vi har valt att se respondenten från ett parti som en representant för partiet. Målen de har för ett samiskt självbestämmande liknar även varandra vilket är rådighet i egna frågor, utökande av Sametinget till en förvaltande myndighet och erkännande av mer rättigheter.

Tre av sex respondenter anser att Sametinget har en god relation till staten trots önskan om ökat självbestämmande. Samtidigt talar fem respondenter om statens iblandning på ett negativt sätt. En del mer än andra. De menar på att staten vidhåller den diskriminerande strukturen från koloniseringen och genom lagar, regleringsbrev och exploatering av marken så diskriminerar och marginaliserar dem samerna i Sverige. De menar att staten upprätthåller detta medvetet och egentligen inte vill uppfylla ett självbestämmande eller ett ökat självbestämmande.

Trots alla dessa likheter svarade samtliga respondenter att de anser att det finns olika uppfattningar och mål om samiskt självbestämmande inom partierna i Sametinget. Vissa var mer säkra på det än andra, en del hävdade att det absolut fanns skillnader inom ämnet medan andra påstod att det endast skiljde sig i vissa småfrågor och i vilken utsträckning ett samiskt självbestämmande önskas i Sverige. Det var särskilt tre respondenter som ansåg att det fanns större skillnader. Respondenterna pratade om att skillnaderna låg i näringsfrågorna och att vissa partier i Sametinget ansåg att samebyarna skulle ha självbestämmandet istället för Sametinget och förklarade att det bland annat beror på rennäringslagen som gynnar dem som är medlem i en sameby. De hävdade att dessa personer inte vill förlora sina fördelar och att de därmed anser att de bör fortsätta ha dessa specifika rättigheter.

Tabell 3. Tabell över resultatsammanfattning om partierna

Partitillhörighet	Uppfattning om samiskt självbestämmande	Område inom självbestämmande som är viktigast	Önskan hur samiskt självbestämmande ska se ut
Skogssamerna	Rådighet i frågor om samiska frågor	Kultur & språk	Rådighet i frågor, ex. över mark
Álbmut-Folket	Att vi får bestämma själva	Kultur, språk, land & vatten	Vet inte

Skogssamerna	Rätt att tala & bestämma för oss själva	Folkrätt, lika rättigheter för alla samer	Utökat Sameting, förvaltning av kultur & administration
Samelandspartiet	Urfolkets rätt till självbestämmande	Resurser & mark	Utökat Sameting & starkare självbestämmande
Jakt- och fiskesamerna	Besluta i frågor om samisk näring & kultur	Besluta om förvaltning av land & vatten	Besluta över förvaltning av mark & vatten
Samerna	Rådighet i våra egna frågor	Allt är lika viktig, de hör ihop	Erkännande av samiska rättigheter, ex. naturresurser

Utifrån studiens frågeställning: *“Vilka uppfattningar och mål gällande ett samiskt självbestämmande har ett urval av politiker från olika partier i Sametinget?”* har vi bearbetat det inhämtade materialet och tagit ut de viktiga samt återkommande och skapat kategorier och underkategorier. Dessa förklaras i avsnitten nedan.

Tabell 4. Tabell över koder

“Vilka uppfattningar och mål har de samiska partierna i Sametinget gällande samers självbestämmande?”	
Kategori	Underkategori
Äganderätt av naturresurser	Mark & vatten
	Näringsar
Kultur	Identitetsgrundande
	Språk
Sametinget	Utökning
	Resurser

	Relation till staten
	Representation

4.1 Äganderätt av naturresurser

Vikten av äganderätten gällande olika naturresurser har lyfts fram av varje respondent under intervjuerna som genomförts. Alla respondenter är eniga om att naturresurser är en grundbult för den samiska kulturen och livet, utan dem blir det svårt att kunna förvekliga ett självbestämmande. Flera respondenter går vidare med att säga att naturresurser ibland kan gå före självbestämmande, just för att samhället många gånger livnär sig på deras resurser. Respondenterna beskriver dock att Sametinget inte har tillräckligt med resurser och medel för att kunna sköta och besluta om övergripande frågor som rör bland annat näring. Detta har lett till att näringssituationen de har idag inte är något de själva valt, utan det är staten som har styrt dem dit. Respondent 6 fortsätter på detta spår och förklarar att konsekvenserna således blir att naturresurserna används många gånger för att generera vinst till ett syfte som gynnar staten:

[...] statliga myndigheter [...] genererar vinst på våra marker, där de har förstört vår natur och marker [...] de säljer ut våra marker och man härjar...och ger bort, så det blir svårt för att förvekliga självbestämmande [...] (respondent 6).

Detta har bland annat inneburit en förstörelse av naturresurser enligt en av respondenterna, där samer varken har rättigheterna eller resurserna för att kunna motstå det. Inom naturresurser så finns det två aspekter som är återkommande hos respondenterna vilket är mark och vatten men även näringar såsom jakt- och fiske och rennäring. Därmed kommer de att presenteras mer ingående som underkategorier.

4.1.1 Mark och vatten

Mark och vatten är en av aspekterna som är viktiga naturresurser som många respondenter väljer att betona flertal gånger under intervjuerna. Flera nämner att äganderätt, rätten att kunna besluta och förvalta sina resurser, som bland annat är mark och vatten, är en viktig del för förvekligandet av självbestämmandet. De vill kunna nyttja sin mark och vatten utan några begränsningar som det finns idag. Bland annat så förklarar en respondent att mark och vatten är ett konkret exempel på en del av självbestämmande:

[...] frågan om äganderätt till mark och vatten ...eller rättigheter till mark och vatten den är ju konkret, den har vissa delar av självbestämmande [...] när man kommer in på landresurser blir det alltid en tung diskussion [...] resurser och mark är dem delarna som är de viktigaste (respondent 4).

Respondent 1 väljer även att betona betydelsen av mark och vatten när vi frågar om hans syn på självbestämmande genom att säga:

[...] att vi har rådighet över alla frågor [...] är det en fråga som berör oss så ska vi kontrakteras eller höras [...] t.ex. när det gäller vindkraft eller markanvändning, att få säga vad vi tycker och tänker i området. Det är centralt i självbestämmande för oss (respondent 1).

Alla respondenter bekräftar att förvaltningen av mark och vatten påverkar dem i stor grad. På grund av detta vill de utöka deras inflytande och delaktighet i beslut som tas gällande naturresurserna. De vill allra helst vara autonoma i frågor som berör deras naturresurser, då dem anser att ingen annan ska besluta om hur deras mark och vatten ska användas.

4.1.2 Näringar

Näringar kan innefatta olika komponenter men det som oftast lyfts fram av respondenterna är jakt- och fiske samt rennäring. Rennäring beskrivs som en väldigt speciell näring, som inte finns någon annanstans i världen och är därför viktig att bevara. Regleringar som finns kring rennäringen beskrivs som ett hinder och som en gammal kolonisationspolitik som finns kvar och därmed stoppar processen till ett självbestämmande:

[...] rennäringslagen kan man ju säga är en stor bromskloss i hela denna process till ett självbestämmande, eftersom han liknar ju mer en konstruktion från Stalintiden [...] att få säga vad vi tycker och tänker i området. Det är centralt för självbestämmande för oss (respondent 5).

Rennäringen kan även beskrivas som ett sätt att gradera samerna själva då endast samer som är medlem i en sameby har rätt att bedriva renskötsel, vilket innebär att vissa samer hamnar i utanförskap:

[...] rennäringslagen värderar och graderar dem mindre [...] det är många skogssamer som är utanför samebyarna så de [...] bemöts och behandlas på ett nedlåtande sätt många gånger [...] (respondent 3).

Andra komponenten av näring som har belysts är jakt- och fiske som nämnts ovan. Självbestämmande borde enligt en respondent innebära ett fullt erkännande över samiska rättigheter inom bland annat jakt- och fiske som utgör en näringsmässig grund då bland annat ekonomin är viktig:

[...] rådigheterna över exempelvis sådant som är erkänt, jakt- och fiske...eh...som gör en näringsmässig grund...det är grundläggande att de rättigheterna klargörs [...] (respondent 6).

Resonemanget förstärks av en annan respondent som hävdar att jakt- och fiskerättigheter är en viktig del som hör till samisk självbestämmande:

[...] de handlar om självbestämmande och omfördelning om jakt- och fiskerättigheter, rätten ...att ja...nyttja marken helt enkelt (respondent 5).

Om det skulle inrättas en autonomi för jakt- och fiskefrågor skulle det innebära stora skillnader för det samiska folket menar en del respondenter. Men något som lyfts av en

respondent är att vissa partier kan uttrycka en oro för förändring som skulle innebära att samer skulle få självbestämmande gällande jakt- och fiskefrågor. Vissa litar hellre på att staten fördelar jakt- och fiskefrågor såsom de gjort hittills. En respondent hävdar att samarbetet mellan partierna kan brista på grund av jakt- och fiskefrågor då det finns delade meningar om det. Vissa hävdar att det ska vara för alla medan vissa menar på att jakt- och fiskerättigheter ska tillhöra en specifik sameby.

Resultatet visar att partierna inte är enade om hur näringsrättigheter ska fördelas och hanteras. Både jakt- och fiskerättigheter respektive rennäring kan medföra olika konsekvenser för olika partier. Anledning till varför det får olika konsekvenser är för att alla samer inte är berättigade till att bedriva dessa näringar då det beror på om en är medlem i en sameby eller inte. Många menar därför att dessa skiljelinjer och tvister som skapas mellan samer är på grund av att de själva inte får ha autonomi gällande näringsfrågorna, och vill därmed ha det. En respondent menar på att det finns en del partier i Sametinget som är nöjda med att staten fördelar näringsrättigheterna då de är oroliga för förändring och förlitar sig hellre på staten. Men de kan hålla med om att ett utökat inflytande i beslut behövs inom detta område.

4.2 Kultur

Den samiska kulturen och vikten av att ha ett självbestämmande inom kulturen har varit återkommande i alla intervjuer från samtliga partier i studien. I de olika intervjuerna var det främst fyra respondenter som påtalade vikten av självbestämmande inom kultur. När respondenterna talade om vikten av kulturen var det ofta språket och det faktum att kulturen är en viktig grundsten i det samiska livet och folkets fortlevnad som dök upp. Dessa två komponenter blev därav underkategorier under kultur. Alla utom en respondent pratade mycket om kulturen och hur viktigt det är att de själva får bestämma över den samiska kulturens utveckling och bevaring. Deras upplevelser samt åsikter är att det saknas ett visst självbestämmande inom området. I intervjuerna påtalas även den viktiga rollen Sametinget har för den samiska kulturens förvaltning och fortlevnad.

När det kommer till självbestämmande inom kultur var respondenterna enade. Alla hävdade att kulturen är en signifikant komponent för det samiska livet och att de ska ha ett fullt självbestämmande inom ämnet. Något som även togs upp i intervjuerna var statens inblandning i kulturen genom bland annat myndigheters olika inblandning och hur museum än idag har kvar samiska kvarlevor som hör till deras kultur och arv. De menar därav att de inte har en full autonomi idag och anser att det är väldigt viktigt.

En respondent berättar i intervjun att samhället inte har beaktat den samiska kulturen som han önskat och berättar vidare om en önskan att Sametinget ska ta över mer ansvarsområden från andra myndigheter som inte har något med saken att göra:

[...] Det gäller främst förvaltning av den samiska kulturen som olika svenska myndigheter som naturvårdsverket och länsstyrelsen inte har någonting med att göra (respondent 3).

Respondenten belyser statens inblandning och ytterligare en respondent är inne på detta spår när han talar om ett samiskt självbestämmande. Han uttrycker att den gamla kolonisationspolitiken och berättar hur staten fört dem dit de är idag:

[...] Jag har ju alltid sagt det ända sen jag började i Sametinget...att det vi har idag, den samiska kulturen och näringen, det är egentligen staten som har fört oss dit, det är inte vi själva som fört oss till den situationen vi har idag. Utan självbestämmande så är det ju inte vi som bestämmer över [...] den riktning vår näring och kultur ska ta. Jag menar kultur, det är ju inte en sten som aldrig förändras, utan den formas och förändras allt efter tiden. Men det är jätteviktigt att den kultur som vi har, som finns långt bakåt, är väldigt rotad (respondent 5).

Respondenten 6 berättar vidare om det han anser är viktigast inom självbestämmande. Han förklarar att samer, som är ett erkänt urfolk, har en grundläggande rätt till självbestämmande och att den viktigaste delen är att ha ett självbestämmande inom de kulturella områdena:

[...] Det finns en grundläggande rätt på grund av att man är ett folk, vi erkänns ju också som ett folk och det är väldigt viktigt att man är accepterat som ett folk av staten. Det bygger ju på att man varit länge i sin kultur i landet och där är rättighetsfrågor avgörande i uppbärandet av kulturen [...] Det viktigaste är att man har ett självbestämmande inom sina kulturella områden (respondent 6).

4.2.1 Identitetsgrundande

Att kulturen är en viktig del inom självbestämmande i de olika partierna i Sametinget har klargjorts. Något som även har framkommit är att flera av politikerna i Sametinget menar på att kulturen inte bara är viktig utan att det är en grundläggande sakfråga att inneha ett självbestämmande inom, då kulturen är det som formar det samiska livet. Samtliga respondenter delar denna uppfattning. Respondent 3 förklarar att det är tur att samer inte bara finns i Sverige för då tror han att den samiska kulturen hade dött ut.

I intervjun med en respondent svarar han följande när vi frågar om det enligt honom finns ett specifikt område inom självbestämmande som är viktigare än något annat:

[...] En grundläggande sak för självbestämmande är ju att kunna upprätthålla kulturen, samisk kultur, språk, kunskap, det är det som formar det samiska livet. Och utan den delen tror jag inte att man kan prata något om samiskt självbestämmande (respondent 1).

Han redogör att kulturen är grundläggande för självbestämmandet. Ytterligare en respondent uttrycker sig liknande när vi frågar om det viktigaste inom samiskt självbestämmande:

Det är ju hela grunden [...] strävan efter ett eget självbestämmande, tror det ligger hos alla folk med olika kulturer och egna språk att man själv vill ha rådighet och kontroll över sin egen situation för att kunna bibehålla, bevara och utveckla kulturen och språket [...] Jag förstår inte regeringens och riksdagens hållning i de samiska frågorna, vad är det som är så farligt om samerna får redskap för att bibehålla sin kultur, den kulturen har ju funnit i tusentals år i Sverige. Det är det den svenska staten byggt landet på (respondent 6).

4.2.2 Språk

Språket och ett självbestämmande över det samiska språket var ett återkommande ämne under intervjuerna. När det har talats om rätten att bestämma över språket har de talat om det som en del av kulturen. Respondent 6 nämner viljan att ha rådighet över egna frågor för att kunna utveckla och bevara språket. Även fler respondenter belyser detta, viljan och vikten att själva bestämma över det samiska språket. Respondent 4 påtalar hur bland annat bristen av resurser hämnar självbestämmandet i olika områden och då även språket.

När vi frågar i en intervju om det är något speciellt inom självbestämmande som är viktigare svarar en respondent följande:

[...] Vi ska bestämma om både språket och kulturen [...] det är ingen annan som ska bestämma om hur vårt språk ska vara [...] alla får rätt till det samiska språket, oavsett om man har utbildning om man bor nere i Skåne [...] så ska man ha samiska språket i skolan (respondent 2).

Språket och dess betydelse belyses även i en annan intervju. Vi frågar om varför självbestämmande är viktigt för dennes parti och respondenten belyser den samiska kulturen och språket och problematiken kring hur lagarna hindrar ett samiskt självbestämmande:

[...] Vi ligger under minoritetsspråklagen där vi borde istället ha en ny lag för det samiska språket...alla dem här lagarna gör ju att vi...eh...liksom vi har inget självbestämmande (respondent 5).

4.3 Sametinget

Något som är återkommande i intervjuerna är vikten av Sametinget. Samtliga respondenter understryker att rollen som Sametinget har är viktig inom flera olika områden som bland annat kulturen och främjande av samiska näringar samt att det är ett inkluderande forum för alla samer oavsett om en är medlem i en Sameby eller inte. Sametinget beskrivs även som en unik institution av flera av respondenterna och kan därmed inte jämföras med något då

myndigheten har en politisk del och en myndighetsdel. Något som även är återkommande i intervjuerna är önskan samt behovet av en utökning i Sametinget i form av bland annat resurser och förvaltning av fler områden för att främja det samiska självbestämmandet.

Respondent 6 beskriver i intervjun att Sametinget är i processen för ett utökat samiskt självbestämmande och förtydligar att när vi pratar om ett samiskt självbestämmande menar han inte ett självbestämmande som står över statens suveränitet utan utökat självbestämmande inom den kulturella och näringsmässiga statusen. Respondent 1 beskriver även i citatet nedan hans partis syn på samiskt självbestämmande:

[...] Vi ser på samiskt självbestämmande så som att vi har rådighet att driva våra frågor och målet för att vi ska ha helt eget självbestämmande är att alla frågor överförs till vår myndighet och vår politiska ledning. Och då tänker jag på Sametinget naturligtvis [...] (respondent 1).

Respondent 4 beskriver att när man pratar om Sametinget kan man inte riktigt prata om självbestämmande då det är en myndighet under regeringen och att de får delegationer därifrån. En annan respondent är inne på samma spår och berättar följande:

[...] Det är ju tråkigt därför det märks ju i de beslut som Sametinget tar och väljarna blir frustrerade [...] och vill att vi ska ta bort Sametinget, det var bättre förr tycker en del till och med. Men det beror ju på konstruktionen som Sametinget har och vad det självbestämmandet innebär i praktiken (respondent 5).

En gemensam syn på självbestämmande bland respondenterna är Sametingets betydande roll för det samiska folket. På grund av dess viktiga roll och betydelse för samiskt självbestämmande menar respondenterna att Sametinget behöver utökas till en förvaltande myndighet inom fler områden. Men för att kunna utökas så behövs de rätta resurserna, vilket inte finns idag. Förutom en utökning och ökade resurser, så belyses även en vilja av en tydligare relation till staten och en representation på nationell nivå. Dessa fyra återkommande komponenter kommer presenteras vidare i underkategorierna.

4.3.1 Utökning

Respondent 5 beskriver i intervjun att Sametinget är en förvaltande myndighet genom rennäringsmeningen men att den fortfarande är väldigt begränsad. Därmed beskrivs en vilja att bli en förvaltande myndighet inom fler områden där även beslut om exempelvis jakt- och fiskefrågor kan tas, vilket kan göra en stor skillnad för folket. Därför beskriver bland annat respondent 5 behovet av att fler föreskrifter tilldelas till Sametinget:

[...] Jag önskar att Sametinget blir en förvaltande myndighet inom fler områden... vi måste få föreskrifter inom fler områden där vi har lagar (respondent 5).

Behovet av en utökning beskrivs även av fler respondenter:

[...] jag ser att behovet av ett Sameting och behovet av ett utökat Sameting är väldigt stort (respondent 1).

I en av intervjuerna talar respondenten om hur han önskar att ett samiskt självbestämmande ska se ut och lyfter att Sametinget behöver få mer inflytande och makt för att öka det samiska självbestämmandet. Han menar att de inte har en tydlig uppgift idag och det behövs klargöras. Sametinget saknar en beslutsfattande makt idag, det ligger i andras händer vilket skapar en uppgivenhet:

[...] det är meningslöst... rent sagt meningslöst för våra folkvalda att sammanträda, för man har ingen egen beslutande makt, utan all beslutande makt har man ju lagt på andra myndigheter [...] (respondent 6).

Fler respondenter håller med och en av dem beskriver även att utökandet är viktigt för den samiska kulturen:

[...] Sametinget ska få ta över mer och mer ansvarsområden speciellt allt som gäller administration och förvaltning av den samiska kulturen så vi ska ...eh...ta över det ansvaret [...] det är Sametinget som ska sköta folkstyret eller folkrätten och förhandla med stat och regeringen och utöva ett samiskt självbestämmande (respondent 3).

Behovet av utökning av Sametinget är påtaglig genom respondenternas svar. Vissa partier uttrycker att Sametingets organisation i helhet fungerar bra, men som nämnts ovan behövs det en utökning. En utökning kan innebära ett steg mot självbestämmande vilket är ett gemensamt mål för alla partier.

4.3.2 Resurser

Många respondenter hävdar att Sametinget inte har tillräckligt med resurser för att kunna fylla den önskade funktionen för självbestämmande. Respondent 1 beskriver att ett hinder för ökat självbestämmande är att det saknas resurser och detta på grund av att det inte finns något samhällsintresse för det. Han förklarar vidare att mer resurser skulle generera i ett starkare självbestämmande. Förhållandet mellan självbestämmande och Sametinget är starkt och viktigt och utan resurser kan de inte driva frågorna om självbestämmande. Respondenten beskriver att en stark myndighet ger utrymme att bedriva politik:

[...] Det är ju en del i självbestämmande också, att man har de resurserna man behöver för att driva frågorna, det påtalar vi hela tiden till regeringen att man måste de. Även samerna ska få samma möjlighet som regeringens politiker. För har man dom resurserna kan man också lyfta frågan om samiskt självbestämmande [...] (respondent 1).

Statens regleringsbrev är även återkommande i ett flertal intervjuer och respondent 6 berättar att det skapar en otydlighet i Sametinget då allt styrs via statens regleringsbrev vilket hämnar deras utveckling mot ett starkare självbestämmande. Det skapar en känsla hos partier att staten jobbar emot dem och vill göra det svårt för dem att förverkliga ett

självbestämmande. Detta belyser en respondent och hävdar att det gör staten via monetära restriktioner:

[...] inte ens de pengar vi får tilldelade får vi besluta om hur vi ska använda dem, utan i regleringsbrevet står det väldigt specifikt hur vi får använda pengarna...och det här är ju jättemärkligt, ska vi ha självbestämmande då måste vi iallafall besluta om våra egna medel [...] de här är ju liksom väldigt tydligt [...] ett pekfinger från staten att vi inte ska ha självbestämmande (respondent 5).

En konsekvens av Sametingets begränsningar som beskrivs i intervjuerna är att flera väljare anser att Sametinget inte kan åstadkomma något och ifrågasätter således deras uppgift och existens. Vissa går ett steg längre och säger att det var bättre förr när Sametinget inte fanns. Respondenterna påvisar betydelsen av att Sametinget tilldelas mer resurser för att kunna bedriva projekt som de önskar och så att de kan fortsätta arbete mot ett samiskt självbestämmande.

4.3.3 Sametingets relation till staten

Respondent 1 förklarar att han anser att Sametingets relation till staten är bra då de är eniga om att Sametinget ska ha ett starkt självbestämmande. Respondenten påtalar däremot att de kan fatta beslut inom vilka frågor dom vill men om de vill bli lyssnade på måste de vara inom statens ramar och att de på så sätt inte har något självbestämmande. Däremot anser han att det är positivt att det förs en diskussion kring frågorna och att staten vill tala med dem om det. Vidare talar en respondent om att Sametinget är helt beroende av staten eftersom samerna är ett folk i en inneslutande nationalstat och att det hindrar självbestämmandet vilket flera av de andra respondenterna även uttrycker i intervjuerna:

[...] Vi har ju en stat vi måste förhålla oss till...så det måste man ju acceptera. Men staten har för stort inflytande, asså faktiskt inflytande i minsta detalj [...] (respondent 6).

[...] Vi är så beroende av staten, vi får fortfarande till exempel lita på att vi får ekonomiskt stöd av staten...då är det inget självbestämmande då vi i alla situationer på något sätt är beroende av staten. Och det är helt medvetet från deras sida [...] (respondent 5).

Respondent 6 påtalar att rättigheterna Sametinget och samerna har är otydliga samt flytande och snuddar på diskriminering. Det finns en känsla av ständig uteslutning för att de saknar samma rättigheter som andra vilket de upplever att de inte har. Ytterligare en respondent påpekar detta:

[...] Det är ju uppsåt som regeringen och riksdagen har valt att diskriminera det samiska folket inbördes och värdera en del på en högre nivå och menar att vissa är dom riktiga samerna...det har pågått länge och är inget nytt. Många samer är

försiktiga med självbestämmande eller tanken på självbestämmande, man är mer villig att anpassa sig [...] då man vet att sin släkting eller föregångare upplevt vad som händer om man inte gör som man blir tillsagd (respondent 3).

De flesta av respondenterna hävdar att Sametingets relation till staten är bra trots önskad förbättring, men en respondent belyser att det finns en stor misstro till staten inom de folkvalda:

[...] Det är en stor misstro mot staten, på goda grunder måste man ändå säga. Så som staten har handlat...det har ju påverkat samernas situation väldigt väldigt negativt [...] Vi tvingas ju gå till domstol hela tiden, det är ju både en kostnad och väldigt olustigt och bedrövligt. Så de anspelar ju också Sametingets syn såklart [...] (respondent 6).

Sametinget är de som förhandlar med regeringen vilket respondent 5 menar är väldigt bra och att så ska de fortsätta vara i framtiden då det är det enda demokratiska forumet i den samiska världen, men att det behöver förbättras. Han betonar även att självbestämmandet bör delas upp i tre delar, 1: i frågor som endast berör samer bör de ha ett fullt självbestämmande, 2: i frågor som delvis påverkar andra bör de beakta varandras intressen och 3: frågor där de inte kan kräva mer än andra som exempelvis frågor om sjukvård. Idag däremot anser han att självbestämmandet inte fungerar. Han förklarar att staten vill visa en fin fasad utåt men i själva verket fungerar det inte i praktiken:

[...] Staten vill inte ge oss ett självbestämmande, här verkar de stoppa, omöjligt. De vill inte ens ge oss självbestämmande gällande fördelning av resurser. Då är det långt kvar till dom stora frågorna...det är ju en hel härskarteknik att vi ska förhandla med den enorma stab som regeringen har (respondent 5).

4.3.4 Representation

Något som är gemensamt för alla partier i Sametinget är att representation för det samiska folket i regering och riksdag skulle vara något bra och skulle gynna självbestämmandet. Detta tydliggörs av en respondent som tar upp önskan om en representation i riksdagen:

[...] gärna representanter från Sametinget [...] det här vill vi göra och det här vill vi måste se till... (respondent 2).

Respondent 1 fortsätter på samma spår och menar på att det skulle vara bra men att de inte ska ha en plats bara för att då riksdagen är sammansatt av folkets vilja. Respondent 3 hävdar att det skulle vara bra om urfolk har representation i riksdagen i sitt land:

[...] Jag tycker fortfarande att det är ett bra sätt, en vet ju att det finns urfolk som har representation i riksdag eller parlament i sitt land men ja... jag skulle tänka mig att det skulle vara väldigt svårt att få fram en urfolksdimension [...] (respondent 3).

Vidare fortsätter en respondent och nämner svårigheterna med att få representation i riksdagen och att det har pågått en diskussion kring det, men att inget har hänt:

[...] det har väl inte varit så bra respons från det officiella Sverige om huruvida en samisk representation [...] det har inte funnits ett politiskt gehör i det (respondent 4).

Å andra sidan påtalar en annan respondent att det är inte så viktigt med en representation på nationell nivå utan det är viktigare med en bättre dialog sinsemellan:

[...] nej, men däremot är det viktigt att vi har en starkare och tydligare [...] dialog [...] vi behöver inte sitta i vare sig regering eller riksdag (respondent 5).

Vi kan se att det gemensamma från intervjuerna är att de anser att en representation skulle vara bra och förstärka självbestämmandet. En del menar däremot på att vi inte ska gå ifrån det statskick vi har idag och andra är skeptiska om det skulle kunna gå. Det finns även delade meningar när det kommer till vilken utsträckning representationen ska vara, vissa tycker inte att det är något som måste finnas utan det behövs en starkare och tydligare dialog med riksdagen medan andra menar att de verkligen vill ha det.

5 DISKUSSION

I detta avsnitt kommer vi att diskutera och analysera studiens resultat i relation till våra teoretiska referensramar och tidigare forskning. Vi kommer att återanvända kategorierna från resultatavsnittet för att följa den röda tråden och diskutera resultatet utifrån dem. Vi kommer även att diskutera och ställa oss kritiska till vårt metodval som använts under undersökningen.

5.1 Resultatdiskussion

Det är många aspekter i resultatet som knyter an till den liberala teorin. Alla respondenter tar upp något som går att koppla till dem olika gruppdifferentierade rättigheter då rättigheterna täcker ett övergripande område för urfolk (Kymlicka, 1998). Vi kan därför inte se att särskilda partier dras mer till det liberala hållet, utan alla gör det på ett eller annat sätt. I resultatet kan vi även utläsa många kopplingar till Youngs teori (2000) om urfolks självbestämmande, självbestämmande som icke-dominans. Det som framförallt framkommer är önskan om ökat självbestämmande men en önskan om ett fortsatt relationellt samarbete med nationalstaten. Den postkoloniala teorin och teorin om ett "ursprungsparadigm" (Kuokkanen, 2009) är likaså synlig genom samtliga intervjuer. Vi anser att de tydligaste kopplingarna är kulturens stora betydelse för det samiska folket, koloniseringens konsekvenser samt de hierarkiska maktstrukturerna som uttrycks.

Överlag kan vi se kopplingar till alla teorierna i samtliga intervjuer men i en del intervjuer kan vi utläsa en tydligare koppling till en viss teori. I intervjuerna med respondent 3 från Skogssamerna, respondent 5 från Jakt- och fiskesamerna och respondent 6 från Samerna är kopplingen till framförallt postkolonialismen starkare när de beskriver hur situationen ser ut idag. De uttrycker sig om hur staten blandar sig och medvetet fortsätter bedriva en kolonisationspolitik. Respondenterna påtalar även att kritiken som Sverige har fått är rättfärdigad och menar att staten på vissa sätt är hycklare. De vill visa upp en fin fasad utåt, internationell, men det är inget som stämmer överens med den nationella urfolkspolitiken. Detta tas även upp i tidigare forskning, Mörkenstam (2019) skriver att det finns en tydlig skiljelinje i Sverige mellan ord och gärningar. Detta definierar han som "organiserat hyckleri" (s. 2).

I intervjun med respondent 1 från Skogssamerna kan vi utläsa en tydligare koppling till Youngs teori (2000) om självbestämmande då respondenten belyser vikten av ett utökat Sameting men även ett fortsatt samarbete med staten. Något som är intressant med detta är att trots samma partitillhörighet som respondent 3, kan vi se att två personer drar åt olika teoretiska håll. I de andra intervjuerna med respondent 2 från Álbmut-Folket och respondent 4 från Samelandspartiet, ser vi inte en specifik dragning åt en viss teori men finner inslag från alla teorier. Vid respondenternas redogörelser för hur de önskar att ett samiskt självbestämmande ska se ut, ser vi i samtliga intervjuer en stark koppling till Youngs teori, självbestämmande som icke-dominans (2000).

5.1.1 Äganderätt av naturresurser

5.1.1.1 En liberal syn på självbestämmande

Flera av respondenterna påtalar vikten av ett samiskt självbestämmande inom mark, vatten och naturresurser. De belyser dem som viktiga komponenter i det samiska livet och är därav även signifikant för självbestämmandet. Statens tillvägagångssätt att hantera och fördela naturresurser samt tillgångar som finns i samernas område, Sápmi, är inte alltid till samernas fördel, utan lagar kring exempelvis rennäring har en tendens att bromsa processen mot ett självbestämmande menar respondenterna. Rennäringslagen är en lag som staten har implementerat som reglerar vem som är berättigad till rennäringen. Detta betyder i sin tur att det sker en exkludering och skapar skiljelinjer bland samer då den försvårar för en del att kunna nyttja naturresurserna. På grund av denna begränsning anses implementeringen av rennäringslagen som en restriktion från staten som sätter gränser. Här kan vi se en tydlig koppling till vad Kymlicka väljer att benämna som yttre restriktioner (Kymlicka, 1998, s. 46).

Vi kan se att det är ett tydligt exempel på hur politiska beslut som har tagits i majoritetssamhället har påverkat det samiska folket på ett negativt sätt där de känner sig begränsade kring hur de får nyttja sina naturresurser som de många gånger livnär sig på. Den gemenskapen som det samiska folket har på grund av sin identitet har en spricka som

orsakats av de yttre restriktionerna menar respondenterna. Detta är något som har bekräftats av tidigare forskning skriven av Hugh Beach (2017), där studien visar att de inre konflikterna som sker är på grund av landrättigheter som tilldelats av staten, vilket bland annat innefattar rennäringslagen. Han bekräftar att situationen är svår att förändra. Även i studien om "*The continuous process of recognition and implementation of the Sami people's right to self-determination*" skriven av Henriksen, B John (2008) framhäver han hur bland annat lagar motarbetar det samiska självbestämmandet. Vi kan därför tolka och se den betydande delen som gruppdifferentierade rättigheter utgör, då de finns för att förhindra dessa förtryck och restriktioner mot minoriteter. Om det brister i rättigheterna så ökar sårbarheten hos minoriteter och de är därmed inte skyddade.

5.1.1.2 Självbestämmande som icke-dominans

Något som Young (2000) belyser i hennes teori såväl som respondenterna, är markens betydelse för urfolk och vikten av självbestämmande kring marken för folkets fortlevnad (s.255). Fler av respondenterna belyser hur staten genererar vinster på deras mark och förstör naturresurserna. Youngs ena argument för urfolks självbestämmande handlar om just detta. Hon beskriver i sin teori att urfolk blir utsatta för exploatering av resurser och mark och att ett självbestämmande bland annat behövs för att motverka denna typ av exploatering (Young, 2000, s. 256). Young menar att självbestämmandet däremot inte fullt kan vara kopplat till ett territorium då det ofta skapar konflikter men påtalar att urfolkens mark ska respekteras och igenkännas. I modellen självbestämmande som icke-dominans påtalar hon även hur urfolk själva ska fatta beslut kring det som rör dem utan inblandning eller dominans av andra (Young, 2000, s. 259). Fler av respondenterna menar dock att staten utövar dominans mot samerna genom exempelvis rennäringslagen som reglerar rennäringen. Lagen är alltså ett exempel på hur staten blandar sig i vilket Youngs modell, självbestämmande som icke-dominans, hävdar att de inte bör. Respondenterna delar denna uppfattning med Young och förklarar hur lagen skapar splittring mellan samer och hämmar deras självbestämmande.

Utifrån intervjuerna kan vi således utläsa att respondenterna menar på att de blir utsatta för dominans kring deras mark och naturresurser och att de önskar att de själva ska fatta beslut kring det. De påtalar dock genom hela intervjun att de inte önskar vara över statens suveränitet utan erhålla ökat självbestämmande och kommer således beakta andras intressen om de berörs av olika beslut, vilket även Young påtalar i hennes modell.

5.1.1.3 Postkolonialism och självbestämmande

Det postkoloniala perspektivet och teorin om ett "ursprungsparadigm" som Kuokkanen (2009) skriver om, belyser att kontrollera marken och territoriet är viktigt för urfolks kultur och fortlevnad (s.104). Respondenterna talar om att en kolonialpolitik fortfarande pågår och att staten utövar makt genom bland annat rennäringslagen som tidigare nämnt. Den postkoloniala teorin lyfter fram att maktstrukturer finns kvar från koloniseringen vilket stämmer överens med vad respondenterna uttrycker och upplever. De påtalar detta på olika

sätt inom äganderätt av naturresurser genom lagar och statens fortsatta exploatering av deras mark där staten gynnas och förstör deras mark. J Jorge de Alvas definition av postkolonialism, som vi har valt att utgå ifrån, att ett land eller område efter en kolonisation fortfarande kan vara nykolonialt och leva under hierarkiska strukturer (Loomba, 2008, s. 26) kan appliceras på samernas situation i Sverige. Därmed finns det en tydlig koppling mellan den postkoloniala teorin och resultatet.

5.1.2 Kultur

5.1.2.1 En liberal syn på självbestämmande

På grund av den betydande rollen som kulturen har är det viktigt att kunna uttrycka den för att bevara det samiska arvet, men också för att känna friheten att kunna leva efter den. De "polyetniska rättigheterna" som Kymlicka (1998) tar upp, åsyftar just detta. Rättigheterna ska befrämja etniska minoriteter att kunna tillämpa sin kultur utan några hinder från det övriga samhället och vara fria från fördomar och diskriminering (s. 40). Vi kan tydligt tolka respondenternas svar och se att det inte är det dem känner. Diskriminering och fördomar fortsätter att flöda och begränsar dem och de känner sig därmed exkluderade och inte som en del av majoritetssamhället. De tar upp språk som ett exempel som är viktigt för kulturen och vill att alla ska kunna ta del av det. Inom detta område som i många andra, saknas rådigheten över att kunna bevara och utveckla språket då dem går under minoritetspråklagen. Detta är ytterligare ett tydligt tecken på hur politiska påtryckningar påverkar och förhindrar bevarandet av språket. Enligt den liberala teorin behöver mångfalden bevaras och inte elimineras vilket överensstämmer med uppfattningarna och målen som respondenterna har.

5.1.2.2 Självbestämmande som icke-dominans

Youngs ena argument om självbestämmande för ursprungsfolk handlar om identitet och ett kulturellt medborgarskap. Hon menar att folkets kultur, språk, kunskap, platser och symboler är viktiga för urfolk och att de därmed bör ha ett kollektivt självbestämmande kring det (Young, 2000, s. 255). Detta bekräftas av respondenterna då de själva önskar att bestämma över den samiska kulturen och dess utveckling. Respondenterna uttrycker även att de önskar att Sametinget ska ha rollen att förvalta och utveckla den samiska kulturen. Detta kan liknas vid Youngs modell som icke-dominans där folket ska fatta beslut i frågor som rör dem i självstyrande institutioner utan inblandning (Young, 2000, s. 259). Att fatta beslut om den samiska kulturen är inget som kommer påverka någon annan och därav bör ingen annan blanda sig i beslut som rör den samiska kulturen, vilket fler av respondenterna menar på att de gör. De tar upp exempel som naturvårdsverket, länsstyrelsen, olika myndigheter, regering och riksdag som blandar sig i när de inte borde. Vi kan således se en koppling mellan Youngs modell som icke-dominans och respondenternas uppfattningar om självbestämmande och kultur. Young och respondenterna har även en liknande syn på språket då hon påtalar om att

många minoriteter har blivit berövade bland annat språket och behöver få kontroll över deras resurser för att kunna säkerhetsställa folkets fortlevnad och utveckling.

5.1.2.3 Postkolonialism och självbestämmande

Samtliga respondenter belyser i intervjuerna att kulturen är en grundläggande aspekt och en grundsten för det samiska livet, utveckling och fortlevnad och att det därmed är essentiellt att de har full rådighet över frågor som berör samisk kultur. Den postkoloniala teorin och "ursprungsparadigmet" som Koukkanen skriver om i hennes artikel *Towards an "indigenous paradigm" from a sami perspective* (2000) handlar om att ta tillbaka urfolks ursprungliga kultur och att det är ett sätt att öka självbestämmandet (s. 412). De går således hand i hand enligt teorin, kultur och självbestämmande. Detta är även något som vi kan utläsa i resultatet då en respondent hävdar att utan kulturen kan de inte prata om något självbestämmande.

"Ursprungsparadigmet" beskriver vikten av urfolks traditionella kultur, språk och andliga liv och menar att kultur är ett brett begrepp som även innefattar ekonomiska dimensioner. Paradigmet är en kamp för självbestämmandet men även en del av avkoloniseringen som handlar om att ta tillbaka den traditionella kulturen. Detta är något som även uttrycks i intervjuerna, viljan att bibehålla kulturen som har en lång historia i Sverige och att de själva ska bestämma hur de ska förvalta den. Att "ta tillbaka" kulturen och själva bestämma över den kan även kopplas med vad som skrivits i tidigare forskning då Beach (2017) betonar att det är viktigt att de själva skapar sin egen identitet som ofta är kopplad till kulturen och inte lagar. En respondent uttrycker att han tror att den samiska kulturen hade försvunnit helt om samer endast fanns i Sverige. Det förstår vi som ett resultat av koloniseringen, brist på självbestämmandet och makten som staten utövat mot det samiska folket. Vi kan därmed se en tydlig koppling mellan respondenternas uppfattning kring självbestämmande och den samiska kulturen då fler påvisar att kulturen är grunden för det samiska livet såväl självbestämmandet som att de själva vill ha full rådighet över.

Rauna Koukkanen (2000) skriver i teorin om "ursprungsparadigmet" att det ofta pågår en intern kolonisering som leder till att urfolk devalverar sin kultur och att det leder till att den försvagas. Därmed är det viktigt att de har ett självbestämmande och att urfolk återgår till sin traditionella kulturella praxis som är byggd på deras egna premisser (s. 412). En respondent uttrycker att den rådande kulturen inte har formats av det samiska folket, utan är ett resultat från koloniseringen och politiken som staten har fört fram. Respondenten problematiserar således statens roll i det hela och beskriver hur det är staten som gjort så att kulturen har försvagats. Vi ser därmed en tydlig koppling mellan resultatet och "ursprungsparadigmet" som belyser detta. Trots att ett land eller område formellt sett är postkolonialt kan det vara nykolonialt och utsättas för dominans och maktstrukturer som gör att det koloniserade området eller folket fortfarande utsätts för ett förtryck. Detta uttrycker även respondenterna genom att berätta hur staten inte låter dem ha autonomi i frågan och hur olika myndigheter blandar sig i, exempelvis att museum har svar samiska kvarlevor som tillhör det samiska folkets arv.

5.1.3 *Sametinget*

5.1.3.1 *En liberal syn på självbestämmande*

Resultatet visar att monetära resurser inom Sametinget tilldelas på ett orättvist sätt då regleringsbrevet som kommer från staten fastlägger hur ekonomin ska fördelas. Detta medför frustration hos det samiska folket eftersom de saknar berättigandet att bestämma över hur deras pengar ska fördelas utan det görs av staten. Regleringsbrevet är en form av ekonomisk inskränkning, vilket kan kopplas till en form av yttre restriktioner som presenteras i den liberala teorin (Kymlicka, 1998, s. 46). Respondenterna belyser att brist på rådighet över områden och resurser försvårar vägen till ett samiskt självbestämmande.

Diskussionen kring representation för nationella minoriteter framkommer i teorin gruppdifferentierade rättigheter som "rätt till särskild representation" (Kymlicka, 1998, s. 40). Representation på nationella nivå är något som belysts av alla respondenter på olika sätt. Samtliga anser att det skulle vara positivt medan en del går ett steg längre och önskar en urfolksdimension i riksdagen med en representant från Sametinget. Somliga respondenter beskriver att detta ännu inte är uppnått på grund av den negativa responsen från majoritetssamhället. Rättigheten menar på att minoriteter ska erhålla en särskild representation på grund av deras missgynnade ställning som i detta fall bekräftas av resultatet. Om rättigheten inte uppfylls så lider representationen då det inte speglar samhällets olikheter och är därmed inte demokratiskt enligt liberalismen. Minoriteter är underrepresenterade och hamnar i skymundan vilket bekräftas av de partimedlemmarna som säger att de saknar rådighet i beslutsfattande gällande frågor som berör dem.

Gruppdifferentierade rättigheter ska minska sårbarheten och risken för att bli berövade på förutsättningar för att kunna leva som de själva vill, men resultatet visar något annat. Respondenterna påtalar att de inte känner sig skyddade från inre och yttre restriktioner utan att det pågår än idag. Därmed kan vi dra en slutsats att det samiska folket fortfarande är sårbara gällande politiska påtryckningar i form av lagar, exempelvis rennäringslagen eller minoritetsspråklagen. De är även sårbara för ekonomiska påtryckningar såsom regleringsbrevet. Detta visar återigen att alla rättigheter innehar en viktig roll för att minska sårbarheten. Genom de inre och yttre restriktionerna kan vi förstå att Sametingets relation till staten är avgörande för utvecklandet av självbestämmande. Något som även kan utläsas är att gruppdifferentierade rättigheter kan ha olika konsekvenser vilket även är något som befaras i Kymlickas teori (Kymlicka, 1998, s. 10). Det kan finnas en risk att specifika rättigheter kan skapa en splittring inom och mellan olika grupper genom exempelvis lagar och orättvis fördelning av resurser. Vi tolkar det som att staten genom exempelvis rennäringslagen skapat interna splittringar inom folket vilket kan tyda på en hierarkisk och dominant relation från statens sida. Det är därmed viktigt att staten inte värderar en grupp över en annan för att motverka denna typ av splittring. Sametinget ska även endast arbeta utifrån satta ramar oavsett om de håller med eller inte vilket även tyder på en ojämlik relation.

5.1.3.2 *Självbestämmande som icke-dominans*

Resultatet har visat att samtliga respondenter har en liknande syn på ett samiskt självbestämmande och de olika aspekterna de tar upp i intervjuerna liknar Youngs modell, självbestämmande som icke-dominans, som presenteras i *“Inclusion and democracy”* (2000). En viktig aspekt i modellen är att inget självstyre eftersträvas utan ett ökat självbestämmande som innefattar ett relationellt samarbete med nationalstaten där två folk kan leva tillsammans sida vid sida (s. 257). Detta är en central del av teorin vilket överensstämmer med respondenternas syn på samiskt självbestämmandet i Sverige och den typen av självbestämmande som respondenterna eftersträvar, vilket kan utläsas i intervjuerna. Modellen innebär att folket ska genom självstyrande institutioner, i detta fall Sametinget, bestämma över sin livssituation utan utomstående dominans då folket kan fatta bäst beslut i frågor som berör dem. Modellen kan liknas vid federalism vilket Young påtalar då man har en egen jurisdiktion men samarbetar med andra jurisdiktioner (s. 147). Detta kopplar vi till det respondenterna klargör genom intervjuerna när vi frågat om deras syn på självbestämmande samt önskan kring hur de ska vara, vilket är att erhålla rådighet i sina egna frågor men samtidigt samarbeta och ha en relation till staten och inte ha ett självstyre. Young menar att vi lever sida vid sida och därav inte kan ignorera andras intressen helt. När det kommer till frågor som påverkar andra ska deras intressen således beaktas vilket även fler respondenter tar upp i intervjuerna. De tydliggör att Sametinget är ett organ under statens och önskar en fortsatt relation och samarbete med staten.

Däremot tar alla respondenter på olika sätt upp att de befinner sig i en obalans i makt med staten, där staten blandar sig i och utövar makt i frågor som berör dem. Detta kommer till uttryck genom bland annat lagar, exploatering av mark och naturresurser, regleringsbrevet och Sametingets brist av förvaltande områden. Respondenterna berättar hur de önskar att Sametinget ska bli en förvaltande myndighet inom flera områden men på grund av statens reglering av Sametinget så hindras deras självbestämmande. Flera av respondenterna beskriver även hur de är beroende av staten på olika sätt, bland annat genom ekonomiskt stöd. Detta tolkar vi även som en typ av maktutövning och inblandning som Young talar om som inte bör förekomma (Young, 2000, s. 259). Hon skriver i boken att de kooperativa relationerna bör regleras för att förhindra en dominans och att folket inte ska leva underordnat en starkare nationell stat utan leva fria från dominans (Young, 2000 s. 260). Detta beskriver den situationen som respondenterna önskar att vara i men inte är i idag. Vi kan på så sätt se en tydlig koppling mellan teorin och respondenternas uppfattning och mål kring ett samiskt självbestämmande då respondenterna eftersträvar ett relationellt samarbete med staten, mindre dominans och rådighet över sina egna frågor.

5.1.3.3 *Postkolonialism och självbestämmande*

Vi kan även se en koppling mellan det postkoloniala perspektivet och det som presenteras under kategorin “Sametinget”. Den postkoloniala teorin tar upp att maktstrukturer kvarstår från kolonialismen. Loomba skriver i *“Kolonialism/postkolonialism: en introduktion till ett forskningsfält”* (2008) att ett land eller område kan ses som nykolonialt om det står i en beroendeställning ekonomiskt såväl kulturellt (s. 22). Detta är vad flera respondenter tar upp

intervjuerna. Sametinget är beroende av staten ekonomiskt då dem inte har tillräckligt med resurser och på grund av regleringsbrevet från staten som styr fördelningen av resurserna. Detta är något de själva bör bestämma över enligt respondenterna såväl teorin. Förmågan och rättigheten att fatta egna beslut i livets alla områden. Vi ser alltså att Sametinget är under en hierarkisk struktur då det inte är en tillräckligt förvaltande myndighet och saknar rådighet över ekonomin. Detta förhindrar naturligtvis deras självbestämmande betydligt vilket uttrycks i intervjuerna. Respondenterna påtalar även att detta är medvetet gjort och att det är ett pekfinger från staten att de inte ska ha något självbestämmande. Vi ser därför att det finns tydliga maktstrukturer mellan Sametinget och staten då Sametinget endast kan fatta beslut inom de satta ramarna från staten och att de inte kan styra över fördelningen av ekonomin, de saknar således en beslutandemakt inom sina frågor.

5.2 Metoddiskussion

Kritik som kan riktas mot vårt genomförande av de kvalitativa intervjuerna är att de skedde via telefon. Då kvalitativa intervjuer är en interaktion mellan intervjuaren och respondenten kan det faktum att vi inte mötte respondenterna i verkligheten ha påverkat den information som de har delat med sig (Kvale & Brinkman, 2014, s. 97). Det kan följaktligen ha påverkat hur bekväma de kände sig med att vara öppna och ärliga. Trots detta så upplever vi att respondenterna har bidragit med öppna och utförliga svar. Vi hade en del mailkontakt med respondenterna innan intervjuerna och på så sätt byggde vi upp en slags relation vilket vi tror kan ha bidragit med att de kände sig bekväma och kunde vara öppna.

I och med att respondenterna är politiker finns det en risk att de vill visa upp en god sida och inte vara lika uttrycksfulla i sina svar och inte lika benägna att dela med sig av alla typer av åsikter (Kvale & Brinkman, 2014, s. 187). Detta kan resultera i att svaren inte är helt sanningsenliga, vilket således kan ha påverkat resultatet. Däremot fick vi en känsla av att de inte höll tillbaka då de var raka och utvecklande i sina svar. Vissa mer än andra.

Ytterligare kritik kan riktas mot vårt urval då det inte innefattar respondenter från alla partier som sitter i Sametinget. Att intervjua personer från samtliga partier hade gett en större helhetsbild och ökat generaliserbarheten i studien. I och med att vi endast intervjuade partimedlemmar från fem olika partier är studien baserad på dem och inte på alla partier i Sametinget. Olika personer i samma parti kan även ha olika uppfattningar och vem i partiet vi intervjuade kan ha haft en påverkan på resultatet. Då vi var ute efter politikernas olika uppfattningar och inte jämföra partier emellan anser vi dock att studiens frågeställning har blivit besvarad då en uppfattning inte kan vara felaktig. Att vi var två i arbetet har bara varit positivt och hjälpt oss under bland annat analysen, då vi har kunnat komma med olika infallsvinklar och kompletterat varandra. Detta anser vi har förbättrat kvalitén på arbetet.

Trots kritiken som kan riktas mot vår metod anser vi att studien är tillförlitlig och trovärdig. Validiteten och reliabiliteten har uppnåtts genom att studiens syfte blivit uppnått då den är baserad på respondenternas egna uppfattningar. Vi har undersökt det vi avsåg att göra vilket är en central faktor inom validitetskriteriet (Kvale & Brinkman, 2014, s. 300). Reliabiliteten

har även uppnåtts genom att vi har fått utvecklade och relevanta svar från respondenterna (Kvale & Brinkman, 2014, s. 206).

6 SLUTSATSER

Genom att intervjua politiker från fem olika partier i Sametinget har vi kunnat kartlägga olika uppfattningar respektive mål och därmed kunnat svara på vår frågeställning: *“Vilka uppfattningar och mål gällande ett samiskt självbestämmande har ett urval av politiker från olika partier i Sametinget?”*

Studien visar att uppfattningarna som politikerna uttrycker kring självbestämmande är lika varandra. Samtliga politiker beskriver självbestämmande som rådighet över frågor som berör dem. De belyser även samma faktorer som är viktiga för och inom ett samiskt självbestämmande, dessa är naturresurser, kultur och Sametinget. Däremot skiljer det sig i vilka frågor de prioriterar högre inom självbestämmande beroende på politisk tillhörighet. En uppfattning de delar är att de inte har tillräckligt med självbestämmande på grund av exempelvis motstridiga lagar. Däremot uttrycks missnöjet i olika stor grad.

Utifrån studiens resultat och analys utläser vi och drar en slutsats att den postkoloniala teorin stämmer i större utsträckning överens med hur politikerna uppfattar självbestämmandet idag. En del uttrycker att kolonialpolitiken fortsätter att bedrivas och de upplever att staten medvetet kontrollerar Sametinget och förhindrar ett ökat självbestämmande genom exempelvis lagar. Detta bekräftas i tidigare forskning skriven av Henriksen (2008). Studiens resultat visar att politikerna dessutom delar likande mål för samiskt självbestämmande. Politikerna strävar efter ett starkare självbestämmande genom bland annat ett utökat Sameting och mer resurser. När respondenterna beskriver hur de vill att självbestämmandet ska se ut beskriver de ett bättre relationellt samarbete med staten och inte ett självstyre. Därmed drar vi slutsatsen att politikernas mål inom självbestämmande liknas vid modellen självbestämmande som icke-dominans.

Något som är intressant med resultatet är att trots likheterna har det framkommit att respondenterna själva anser att det finns skillnader mellan partiernas uppfattningar och mål kring fenomenet. Skillnaderna som beskrivs är bland annat att en del respondenter hävdar att andra partier önskar att samebyarna ska inneha självbestämmandet istället för Sametinget. Denna slutsats kan vi endast dra utifrån när vi ställt frågan om de tror att det finns skillnader mellan partierna i deras uppfattningar. Det är således inget som har framkommit utifrån våra övriga frågor. Denna slutsats baseras därmed på vad en del politiker från ett urval av partier har sagt om andra partier, och inte vad de partierna själva har uttryckt. Detta skulle kunna visa på att partierna är mer lika varandra i sina uppfattningar än vad de tror.

7 FORTSATT FORSKNING

Denna studie syftade till att undersöka politiker från olika partier i Sametingets och dess uppfattningar och mål kring samiskt självbestämmande. På grund av brist på deltagande respondenter kunde vi inte intervjua representanter från samtliga partier vilket hade varit intressant och gett en bredare inblick kring deras uppfattningar. Detta är således ett förslag på en vidare forskning. Det hade även varit intressant att intervjua fler från samma parti då två personer som tillhör samma parti kan ha olika uppfattningar kring frågan vilket till en viss del visade sig i undersökningen gällande exempelvis vilken fråga inom självbestämmande de värderar högst. Det framkom i intervjuerna att samtliga politiker ansåg att de fanns olika uppfattningar om ett samiskt självbestämmande men det var inget som vi kunde utläsa från svaren på våra frågor. Därav är ett förslag till vidare forskning att intervjua fler partimedlemmar från samma parti och även från flera olika partier för att se om svaren hade gett ett annat resultat.

Ett annat förslag för vidare forskning i ämnet är att undersöka eventuella skillnader mellan renskötande partier och icke-renskötande partier och deras uppfattningar kring ett samiskt självbestämmande. Detta eftersom det framkom i en del intervjuer att det kan skilja sig mellan dem i sakfrågan. Det hade även varit intressant att undersöka frågan och göra en jämförelse mellan samer som är medlem i en sameby och de som inte är medlem i en sameby då möjliga skillnader framkom i intervjuerna.

I resultatet framkom det av en respondent att flera väljare tycker att det var bättre innan Sametinget fanns då de inte möter deras förväntningar. Detta väckte vårt intresse och en idé om fortsatt forskning. Förslag för vidare forskning skulle då vara att utföra en bredare undersökning med samer utanför Sametinget, det vill säga väljarna. Studien skulle kunna utgå från en hypotes som genererats från uppsatsen eller genomföras på ett induktivt arbetssätt för att se om det finns några skillnader kring önskan om ett samiskt självbestämmande. Detta skulle kunna göras med hjälp av exempelvis enkätundersökningar för att fånga in en större population och därmed kunna dra en slutsats.

För att få en annan infallsvinkel kan man även undersöka den politiska debatten via exempelvis media och tidskrift men även hur de politiska partierna i riksdagen ställer sig till ämnet i fråga. En argumentationsanalys skulle kunna vara en av metoderna för att synliggöra olika argument som de framför i en eventuell debatt om ett samiskt självbestämmande.

REFERENSER

- Álbmut. (2017). *Álbmut: en framtid för alla samer*. <https://www.sametinget.se/113489>
- Andersson, Bo. (2014). Demokratins värden. I Andersson, B. Claesson, B. Larsson, K & Sjölin, R. (Red.), *Samer: om Nordmalingdomen och om ett urfolks rättigheter och identitet*. (Första upplagan., s. 89–126). Recito Förlag.
- Beach, H. (2007). Self-determining the Self: Aspects of Saami Identity Management in Sweden. *Acta Borealia*, 24(1), 1–25. <https://doi.org/10.1080/08003830701411605>
- Carstens, M. (2016). Sami land rights: the Anaya Report and the Nordic Sami Convention. *Journal on Ethnopolitics and Minority Issues in Europe: JEMIE*, 15(1), 75–116.
- Civil right defenders. (2020). *Joint submission to the UN Universal Periodic Review of SWEDEN*. <https://crd.org/wp-content/uploads/2019/08/Civil-Rights-Defenders-Joint-UPR-Submission-Sweden-2020.pdf>
- Dahlberg, S., & Mörkenstam, U. (2019). Social identification, in-group integration and voter turnout in three parliamentary elections: An analysis of the Swedish Sámi electorate. *Electoral studies*, 59, 99–108. <https://doi.org/10.1016/j.electstud.2019.03.012>
- Dahlbring, M. (2014). Ursprungsfolken och FN:s makt (löshet). I Andersson, B. Claesson, B. Larsson, K & Sjölin, R (Red), *Samer: om Nordmalingdomen och om ett urfolks rättigheter och identitet*. (Första upplagan., s. 79–85). Recito Förlag.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Towns, A. & Wängnerud, L. (2017). *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad* (Femte upplagan). Wolters Kluwer.
- Föreanta Nationerna. (2016). *Report of the Special Rapporteur on the rights of indigenous peoples on the human rights situation of the Sami people in the Sápmi region of Norway, Sweden and Finland*. <https://www.undocs.org/A/HRC/33/42/Add.3>
- Henriksen, J. (2008). The continuous process of recognition and implementation of the Sami people's right to self-determination. *Cambridge Review of International Affairs*, 21(1), 27–40. <https://doi.org/10.1080/09557570701828402>
- Hsieh, H., & Shannon, S. (2005). Three Approaches to Qualitative Content Analysis. *Qualitative Health Research*, 15(9), 1277–1288. <https://doi.org/10.1177/1049732305276687>
- ILO. (u.å.). *About the ILO*. Hämtad 30 mars, 2020, från <https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/lang--en/index.htm>
- ILO. Indigenous and Tribal peoples convention. No.169. Hämtad 30 mars, 2020, från https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CO_DE:C169
- Jakt- och Fiskesamerna. (2009). *Jakt- och fiskesamerna: för ett enat samiskt folk*. <https://www.sametinget.se/7736>

Jakt- och Fiskesamerna. (2017). *Jakt- och fiskesamerna: lika rättigheter till alla*.
http://www.jaktochfiskesamerna.se/wpcontent/uploads/2017/03/jofs_broschyr_2017.pdf

Kommittédirektiv Direktiv 1997:103. *ILO:s konvention nr 169 om ursprungsfolk och stamfolk i självstyrande länder*

Kuokkanen, R. (2009). Achievements of Indigenous Self-Determination. I Beier, J.M. (Ed.), *Indigenous Diplomacies*.(s.97-114). Palgrave Macmillan.
https://doi.org/10.1057/9780230102279_7

Kuokkanen, R. (2000). Towards an “indigenous paradigm” from a Sami perspective. *Canadian Journal of Native Studies*, 20(2), 411–436.

Kvale, S. & Brinkman, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (Tredje upplagan). Studentlitteratur AB.

Kymlicka, W. (1998). *Mångkulturellt medborgarskap*. Nya Doxa.

Kymlicka, W., & Norman, W. (2000). Citizenship in culturally diverse societies: Issues, contexts, concepts. *Citizenship in diverse societies*, 1, 1-43.

Lawrence, R., & Mörkenstam, U. (2012). Självbestämmande genom myndighetsutövning? Sametingets dubbla roller, *Statsvetenskapliga tidskriften*, 114(2), 207-239.

Lawrence, R., & Mörkenstam, U. (2016). Indigenous Self-determination through a Government Agency? The Impossible Task of the Swedish Sámediggi, *International Journal on Minority and Group Rights*, 23(1), 105-127.
<https://doi.org/10.1016/j.electstud.2019.03.012>

Loomba, A. (2008). *Kolonialism/postkolonialism*. (Andra upplagan). Tankekraft förlag.

Lundmark, L. (2008). *Stulet land, svensk makt på samisk mark*. Ordfront.

Mörkenstam, U. (2019). Organised hypocrisy? The implementation of the international indigenous rights regime in Sweden. *The International Journal of Human Rights*, 23(10), 1718–1741. <https://doi.org/10.1080/13642987.2019.1629907>

Mörkenstam, U. (2014). Svensk samepolitik och rättfärdigandet av den inre kolonisationen av Sverige förr och nu. I Andersson, B. Claesson, B. Larsson, K & Sjölin, R (Red.), *Samer: om Nordmalingdomen och om ett urfolks rättigheter och identitet*. (Första upplagan., s. 59–76). Recito Förlag.

Ne. (u.å.) *Kolonialism*. Hämtad 14 maj, 2020, från
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/kolonialism>

Ne. (u.å.) *Urfolk*. Hämtad 15 maj, 2020, från
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/urfolk>
Regeringen. (2018, 2020 mars). *Särskilt skydd för individer som tillhör vissa grupper*. Hämtad 21 april, 2020, från <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/demokrati-och-manskliga-rattigheter/fakta-om-manskliga-rattigheter/sarskilt-skydd-for-individer-som-tillhor-vissa-grupper/>

Regeringen. (2015, 4 juni). *Samerna – ett urfolk i Sverige*. Hämtad 21 april, 2020, från
<https://www.regeringen.se/artiklar/2015/06/samerna---ett-folk-och-urfolk/>

Sametinget. (2020, 25 januari). *Expertmyndighet för rennäringen*. Hämtad 7 april, 2020, från <https://www.sametinget.se/myndighet-rennaring>

Sametinget. (2019, 22 oktober). *Folkvalt organ och myndighet*. Hämtad 3 april, 2020, från <https://www.sametinget.se/bakgrund>

Sametinget. (2015, 28 april). *FN:s specialrapportör välkomnar arbetet för en gemensam nordisk samekonvention*. Hämtad 28 april, 2020, från <https://www.sametinget.se/19843>

Sametinget. (2019, 14 juni). *Kontaktuppgifter till Sveriges samebyar*. Hämtad 7 april, 2020, från <https://www.sametinget.se/samebyar>

Sametinget. (2020, 13 mars). *Samerna i Sverige*. Hämtad 21 april, 2020, från <https://www.sametinget.se/samer>

Sametinget. (2016, 3 mars). *Samiskt självbestämmande*. Hämtad 3 april, 2020, från https://www.sametinget.se/samiskt_sjalvbestammande

Sametinget. (2018, 8 maj) *Sveriges koloniala historia*. Hämtad 22 april, 2020, från <https://www.sametinget.se/62102>

Sametinget. (2020, 27 april). *Rennäringen i Sverige*. Hämtad 7 april, 2020, från https://www.sametinget.se/rennaring_sverige

Sametinget. (2011). *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights and fundamental freedoms of indigenous people*. <https://www.sametinget.se/19847>

Sametinget. (2020, 2 januari). *Varför finns Sametinget?* Hämtad 15 april, från <https://www.sametinget.se/1042>

Sametinget. (2017, 23 augusti). *Urfolksdeklarationen*. Hämtad 21 april, 2020, från <https://www.sametinget.se/urfolksdeklarationen>

Sametinget. (2020, 12 maj). *Urfolksdeklarationen*. Hämtad 3 april, 2020, från <https://www.sametinget.se/2834>

Samer. (u.å.) *Missionen bland samer*. Hämtad 26 april, 2020, från <http://www.samer.se/missionen>

Samer. (u.å.) *Koloniseringen av Sápmi*. Hämtad 26 april, 2020, från <http://www.samer.se/1218>

Samer. (u.å.). *Samebyn organiserar renskötsel*. Hämtad 26 april, 2020, från <http://www.samer.se/samebyn>

Samer. (u.å.) *Samepolitik i rasismens tidevarv*. Hämtad 26 april, 2020, från <http://www.samer.se/1042>

Samer. (u.å.) *Sápmi*. Hämtad 21 april, 2020, från <http://www.samer.se/1002>

Samerna. (2017). *Valvision*. <https://www.sametinget.se/113487>

SFS 1992:1433. Sametingslag. Kulturdepartementet. Hämtad 5 maj, 2020, från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/sametingslag-19921433_sfs-1992-1433

Skriftstyrelsen Kairos. (2005). *Postkoloniala studier* (Sjunde upplagan). Raster förlag SOU 2002:77. *Sametingets roll i det svenska folkstyret: Betänkande av Sametingsutredningen*. Statens offentliga utredningar från Kulturdepartementet. <https://www.regeringen.se/49bbaf/contentassets/b1254abed1174efda157d0d14aa08coc/sametingets-roll-i-det-svenska-folkstyret>

SOU 1999:22. *Till stadsrådet och chefen Jordbruksdepartementet*. Riksdagens offentliga publikationer. <https://www.regeringen.se/49bbaf/contentassets/cof657603579499caefd7da92c23b042/samerna---ett-ursprungsfolk-i-sverige.-fragan-om-sveriges-anlutning-till-ilos-konvention-nr-169>

Vuodega. (2017). *Vår värdegrund*. <http://vuodega.se/wp-content/uploads/2013/02/Valbroschyr.pdf>

United Nations. (u.å.). *About the UN*. Hämtad 30 mars, 2020, från <https://www.un.org/en/about-un/>

United Nations. (2007, 2 oktober). United Nations declaration of the rights of the indigenous peoples. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/No6/512/07/pdf/No651207.pdf?OpenElement>

United Nations. (u.å.) *Who are indigenous peoples?* [Faktablad]. Hämtad 21 april, 2020, från https://www.un.org/esa/socdev/unpfii/documents/5session_factsheet1.pdf

Young, I. M. (2005). *Self-determination as non-domination: Ideals applied to Palestine/Israel*. *Ethnicities*, 5(2), 139–159. <https://doi.org/10.1177/1468796805052112>

BILAGA 1

PARTIINFORMATION

Jakt- och fiskesamerna

Jakt- och fiskesamerna är det största partiet i Sametinget med 9 av totalt 31 ledamöter. Partiets driver främst rättighetsfrågor där alla samer ska vara jämlika och erhålla samma rättigheter gällande resurser. De beskriver att utan rättighetsfrågan blir det svårt att upprätthålla sin kultur (Sametinget, 2009). Partiet vill därför införliva en ny samepolitik som innefattar dessa rättigheter och ska vara förankrat bland alla samer och bli till svensk lag (jaktochfiskesamerna, 2017).

Samelandspartiet

Samelandspartiet är det parti som har näst högst mandat i plenum och erhåller sju mandat (Sametinget, 2020). Partiet belyser olika saker som har en viktig roll vilket bland annat är: språk, utbildning, rennäring och rätten till land och vatten. De samiska traditionella näringarna ska inte bara respekteras utan de ska vara fria från andras intressen. Partiet vill därför att urfolkens rätt ska respekteras (Sametinget, 2017).

Skogssamerna

Skogssamerna startades år 1993 och riktar sig främst mot skogssamer som har rötter inom skogssamiska områden. Partiet står fria från samiska särintressen och erhåller totalt tre mandat i plenum (Sametinget, 2020). Skogssamerna förespråkar demokrati där alla individer har lika värde och vill att det ska genomsyra den samiska samhällsutvecklingen. (Vuovdega, 2017).

Álbmut-Folket

Álbmut-folket erhåller ett mandat av totalt 31. Partiet strävar efter att alla ska erhålla den samiska rätten, speciellt renskötselrätten. Álbmut-Folket strävar ständigt efter ett förstärkt självbestämmande där den samiska folkviljan lyfts upp och som går i linje med urfolksdeklarationen. Därmed anser de att det krävs lagändring från staten så att det uppfylls (Sametinget, 2017).

Samerna

Partiet Samerna har ett mandat i plenum (Sametinget, 2020). Partiets ideologiska grund bygger på att samer ska ha makten att fördela skyldigheter, rättigheter och ansvar över deras

egna landområden. De driver mot ett självbestämmande som bygger på respekt och hänsyn till skydd för deras befintliga utveckling och kultur (Sametinget, 2017).

BILAGA 2

INTERVJUGUIDE TILL SAMTALSINTERVJUER

Bakgrundsfrågor

Var bor du idag?

Vad är din huvudsysselsättning?

Inledande frågor

Vilket parti tillhör du?

Vilken roll har du i partiet?

- Vad har du för uppgifter?

Hur länge har du varit politiskt aktiv?

- Hur många år i Sametinget & partiet?

Har du någon speciell politisk fråga som du brinner för?

Självbestämmande

Hur skulle du beskriva självbestämmande?

Hur ser ditt parti på samsikt självbestämmande?

Är samiskt självbestämmande viktigt för ditt parti?

- Om ja, varför är det viktigt för ditt parti?

Finns det någon fråga enligt ditt parti som är viktigare än samiskt självbestämmande?

Finns det något specifikt område inom självbestämmande som är viktigare än något annat?

Kan du berätta för mig vad ditt parti anser om Sametingets roll idag?

Hur önskar ditt parti att samiskt självbestämmande ska se ut i Sverige?

- Finns det några hinder eller nackdelar enligt ditt parti när det kommer till samiskt självbestämmande för samer i Sverige?

Anser ditt parti att det är viktigt med representation i regering och riksdag för ett starkare självbestämmande?

Upplever du att det finns olika uppfattningar kring samiskt självbestämmande inom de olika partierna i Sametinget?

Avslutning

Hur har du upplevt intervjun?

Jag har inga fler frågor, något som du vill tillägga innan vi avslutar?

Tacka respondenten

BILAGA 3

MISSIVBREV

Hej!

Innan intervjuerna ska genomföras tänkte vi skicka en påminnelse och ett förtydligande kring intervjuerna.

Syftet med vårt arbete är att undersöka hur de olika partierna i Sametinget ser på självbestämmande för samer i Sverige. Vi vill lyfta uppfattningarna kring detta och kartlägga de uppfattningarna som finns i partierna kring ämnet.

Intervjun tillsammans med andra intervjuer kommer att ligga till grund för vår studie. Din intervju kommer att bidra till att kartlägga en uppfattning om självbestämmande. Intervjun förväntas ta cirka 30 till 45 minuter och innefattar omkring 20 frågor.

Intervjun kommer att ske via telefon och telefonsamtalet kommer att spelas in vid samtycke. Vi kommer utgå från forskningsetiska principer och all information kommer att hanteras konfidentiellt. Namn kommer således inte att stå med på arbetet utan endast partinamn. Deltagandet är frivilligt och sker under samtycke genom hela processen vilket innebär att du kan avbryta intervjun när som om det önskas. Vi kommer behandla dina uppgifter med sekretess och informationen kommer endast att användas i detta syfte.

Tack på förhand, vi ser fram emot att få ta del av er kunskap och era uppfattningar.

Med vänliga hälsningar,

Tess Wagén och Isabella Macri